ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἔτος Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 6 Μαΐου ΑΡΙΘ. 10

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΙΟΙ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 66.

Ἐξελθόντες ἐκ τοῦ οἰκίσκου τοῦ Μεσσηνίου δημίου, εὑρέθημεν ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ περιβόλου. Ὁ Μπεκιάρης ἐξηκολούθει ἀκόμη περιφερόμενος ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ προμαχῶνος. Ἐγίνωσκεν ὅτι ἀφοῦ ἐπεσκέφθημεν κατ' ἰδίαν τὸν συνάδελφόν του, κατώτερον μάλιστα τὴν ἱεραρχίαν, ἡ εὐγένεια ἀπῄτει νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ αὐτὸν κατόπιν καὶ ἀνέμενε τὴν ἐπίσκεψίν μας μετά τινος ἀγερώχου ἀξιοπρεπείας. Τὸ νευρικὸν καὶ τεταραγμένον βάδισμά του, μοὶ ὑπενθύμισεν ἀκουσίως τὴν ἀνήσυχον ἐκείνην κίνησιν, τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦσιν ἀδιακόπως τὰ ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ καθειργμένα ἄγρια θηρία.

Μόλις ἀνήλθομεν τὰς ἐφθαρμένας βαθμίδας τῆς κλίμακος καὶ εὑρέθημεν ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος, λευκά τινα ἀντικείμενα σκιρτῶντα παρὰ τοὺς πόδας μας διέδραμον ἐν τάχει τὴν κυκλοτερῆ ἐπιφάνειαν. Ἦσαν κόνικλοι, οὓς μετὰ στοργῆς ἀνατρέφει ὁ Μπεκιάρης ἐπιμελῶς φροντίζων περὶ τῆς διατροφῆς καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ των! Οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, φρικτοὶ τοῦ θανάτου λειτουργοί, ἀπαίσιοι πρὸς τοὺς ὁμοίους των, ἐγίνοντο εὐεργετικοὶ πρὸς τὰ ζῷα! Ἀπορφανωθέντες τῆς στοργῆς τῆς κοινωνίας, ἀποκεκλεισμένοι ἐκ τῆς συγχρωτίσεως, συνεκέντρωσαν πάντα τὰ αἰσθήματα αὐτῶν εἰς τὰ μόνα ζῶντα περὶ αὐτοὺς ὄντα, παρ' ὧν δὲν ἀναμένουσι τοὐλάχιστον ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν, καὶ ὁ μὲν εἰς ἐξασκεῖ κυνάριον, ὁ δὲ ἀνατρέφει κονίκλους! Οὕτω κατὰ παράδοξον συγκυρίαν τὰ δειλότερα καὶ ἀβλαβέστερα τῶν κατοικιδίων ζῴων διάγουσιν ἐν εἰρηνικῇ συμβιώσει μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐκ τῆς ἕξεως καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος, ἂν οὐχὶ ἐκ τοῦ ἐμφύτου χαρακτῆρος, θεωρεῖται ὡς ὠμότατος καὶ αἱμοχαρής! Καὶ ἀνεμνήσθην τῶν ἱστορουμένων περὶ διαφόρων δεσμωτῶν, οἵτινες κατὰ τὰς σκληρὰς ὥρας τῆς μονώσεώς των, κατώρθωσαν διὰ τῆς ἐπιμονῆς νὰ προσοικειωθῶσι καὶ πτηνὰ καὶ μῦς καὶ ἀράχνας προσέτι! Τόσην ἀνάγκην αἰσθάνεται ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, ὅσον καὶ ἂν πωρωθῇ καὶ ἂν διαστραφῇ, νὰ ἔχῃ κοινωνόν τινα ἐν τῇ δυστυχίᾳ, παρηγορίαν ἀμυδρὰν ἐν τῷ ζόφῳ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἀλγεινῆς ἐρημίας της.

Ὁ Ἀργεῖος δήμιος ἔχει ἀνάστημα ὑπέρτερον τοῦ μετρίου. Τὸ εὐθυτενὲς σῶμά του, μᾶλλον ἰσχνόν, ἀλλὰ νευρῶδες, φαίνεται μὴ ἐστερημένον ρώμης. Τὴν μελανὴν του κόμην ἐπηργύρουν ἤδη ἀραιῶς τρίχες τινὲς λευκαί. Ποιά τις συμμετρία παρετηρεῖτο εἰς τὰ χαρακτηριστικά του· εἶχεν ἐξυρισμένον τὸ γένειον καὶ τὸν μύστακα συνεστραμμένον. Ἐν γένει δὲ διεφαίνετο εἰς τὴν περιβολήν του καὶ τὸν καλλωπισμόν του ἐπιμέλειά τις καὶ μάλιστα ἴχνη φιλαρεσκείας χυδαίας μέν, ἀλλ' ἀποτελούσης προφανῆ καὶ αἰσθητὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ρυπαρὰν ἀτημέλειαν τοῦ συναδέλφου του.

Ἡ δεξίωσις, ἧς ἐτύχομεν παρ' αὐτῷ, δὲν ἦτο μὲν τραχεῖα, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ἐγκάρδιος. Συνειθισμένος ἐκ τοῦ μακροῦ του σταδίου εἰς τὰς περιέργους ἐπισκέψεις, δὲν συγκινεῖται οὐδὲ κολακεύεται ἐξ αὐτῶν ὅπως ὁ πρωτόπειρος βοηθός του καὶ τηρεῖ συνήθως ἐπηρμένην τινὰ συμπεριφοράν, ἥτις ἐνίοτε προβαίνει καὶ μέχρις αὐθαδείας. Οὐχ ἧττον, ἐπειδὴ αἱ ἐπισκέψεις ὅπως δήποτε δὲν εἶνε συχναί, δράττεται ἑκάστοτε τῆς εὐκαιρίας τῆς συνδιαλέξεως μετὰ τῶν ξένων, μᾶλλον ὅπως δώσῃ διέξοδον εἰς τὰς συνεσωρευμένας ἐν τῇ κεφαλῇ του καὶ παραδόξους ἔστιν ὅτε σκέψεις ἢ ὅπως ἱκανοποιήσῃ φιλοφρόνως τὴν περιεργίαν τῶν ἐπισκεπτῶν.

Ἡ ἐντύπωσις, ἣν προὐξένησε καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συντρόφους μου δὲν ἦτο ποσῶς εὐχάριστος. Ἐνυπῆρχέ τι τὸ βλοσυρὸν εἰς τὸ βλέμμα του ἐμποιοῦν ἀκουσίως ῥῖγος ἀκατανίκητον φρίκης. Ἡ συστολὴ τῶν μυώνων τοῦ προσώπου του ἐδείκνυεν ὅτι κατεβιβρώσκετο συνεχῶς ὑπὸ νευρικῆς τινος ἐξάψεως, ἡ ἔκφρασις δ' ἐν γένει τῆς μορφῆς του καὶ ἐλαφρόν τι ἐρύθημα ἐμαρτύρουν ὅτι ὁ συνάδελφός του δὲν τὸν ἐσυκοφάντει διαβεβαιῶν ὅτι συχνάκις ἐζήτει παρηγορίαν καὶ καταπραΰνσιν τῆς ταραχῆς του προσφεύγων εἰς ἀφειδεῖς πρὸς τὸν Λυαῖον σπονδάς.

Ἡ συνομιλία κατ' ἀρχὰς περιεστράφη περὶ τοὺς κονίκλους καὶ τὴν τεκνογονίαν των, ἔπειτα ὅμως ὠλίσθησε λεληθότως, ἀγνοῶ πῶς, εἰς ἄλλο θέμα. Ὁ δήμιος ἐστενοχωρεῖτο ἐν τῇ ἐπιθαλασσίῳ εἱρκτῇ του. Ἐβαρύνετο τὴν μόνωσιν, παρεπονεῖτο διότι ἡ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκείων καὶ φίλων του ἐπικοινωνία ὑφίστατο πολλὰ ἐμπόδια, ἐπόθει δὲ διακαῶς νὰ μετενεχθῇ εἰς ἄλλο μέρος καὶ πρὸ πάντων εἰς Ἴτζ-Καλέ.

Καὶ ἐνῷ ὡμίλει, ἐγὼ ὀλίγον τι πρὸς τὰ ὀπίσω εὑρισκόμενος παρετήρουν προσεκτικῶς τὸ πρόσωπόν του καὶ προσεπάθουν ν' ἀνεύρω ἂν εἶχεν ἀπομείνῃ εἰς τὴν μνήμην μου ἀποτετυπωμένη ἡ μορφὴ ἐκείνη, τὴν ὁποίαν βεβαίως εἶχον ἴδει παραστὰς ἄλλοτε εἰς τινας τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενομένων θανατικῶν ἐκτελέσεων καὶ ἀνελογιζόμην ὁποίαν φρικτὴν ἐντύπωσιν θὰ ἐνεποίει ἡ μορφὴ αὕτη κατὰ τὴν ὑπερτάτην στιγμὴν τοῦ μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου μεταιχμίου εἰς τὸν ταλαίπωρον κατάδικον, ὅστις ὑπὸ θανασίμου περιρρεόμενος ἱδρῶτος ἀνέρχεται τὰς ἀπαισίους βαθμίδας τοῦ ἱκριώματος.

Καὶ ὁ δήμιος ἐξηκολούθει λαλῶν. Αἱ κατὰ τὰς μαύρας ὥρας τῆς μονώσεως γεννηθεῖσαι ἀλλόκοτοι σκέψεις του εὕρισκον διέξοδον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἐξάψεως. Ἡ ἔκφρασις τῆς μορφῆς του ἀπέκτα βαθμηδὸν ἀγριότητά τινα· τὸ μέτωπόν του ἐσυννεφοῦτο, οἱ ὀφθαλμοί του ἐγίνοντο φλογεροί. Διὰ μιᾶς τὸν ἤκουσα ἀνακράζοντα:

— Ἡ δικαιοσύνη ἔπρεπε νὰ μᾶς προσέχῃ περισσότερον. Ἡμεῖς εἴμεθα οἱ φύλακες τῆς κοινωνίας. Ἡμεῖς τὴν ὑπερασπίζομεν! . . . ἂν δὲν ἤμεθα ἡμεῖς, τί θὰ ἔκαμνε κάθε κακοῦργος; . . .

Καὶ ἡ φωνή του εἶχε τόνους τινὰς λαρυγγώδεις, βραγχνοὺς σχεδόν, οὓς ἐξ ὑπαμοιβῆς διεδέχοντο ἀπηχήσεις ὀξεῖαι, ὡσεὶ μεταλλικαί. Αἱ περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀτελεύτητοι συζητήσεις ἐπῆλθον τότε ἱλαδὸν εἰς τὸ πνεῦμά μου, καὶ παρήλασαν πάντα τὰ συνηγοροῦντα ἢ καταδικάζοντα αὐτὴν ἐπιχειρήματα· ὁμολογῶ δὲ ὅτι πάντων ὁμοῦ τῶν ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ ἀπανθρώπου τούτου θεσμοῦ συνηγορούντων ἐπιχειρημάτων περισσότερον ἐπέδρα εἰς τὴν κρίσιν μου ἡ τερατώδης ἐκείνη καύχησις τοῦ δημίου, καὶ ὡς μέλος τῆς κοινωνίας ἠσχύνθην, διότι ἡ ὁλομέλεια αὐτῆς ἀνέθετο τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν συντήρησίν της εἰς τοσοῦτον μυσαρὸν φύλακα! . . .

* * *

Ἐξήλθομεν χωρὶς νὰ χρονοτριβήσωμεν πολὺ περὶ τὸν ἀποχαιρετισμόν. Τὸ εἰδεχθὲς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ ἦτο γυμνόν· δὲν τὸ ἐκάλυπτε κἂν ὁ πέπλος τῆς ὑπουλότητος. Ἴσως ἡ ὀδύνη, ἴσως ἡ τύψις τοῦ συνειδότος, ἴσως ἡ συναίσθησις τῆς φρικώδους αὐτοῦ θέσεως καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς μεταλλαγῆς αὐτῆς τὸν καθίστα ἐνίοτε ἐκμανῆ. Ὅπως δήποτε τὸ θέαμα ἦτο ἥκιστα ἱκανὸν νὰ ἐμπνεύσῃ συμπάθειαν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἔσχε τὸ θάρρος ἐξερχόμενος νὰ τῷ τείνῃ τὴν χεῖρα.

Ὁ λεμβοῦχος ἡμῶν, ὅστις εἶχε παραστῆ κατὰ τὴν συνδιάλεξιν, λύων τὸ πρυμνήσιον τῆς λέμβου εἶπε μετὰ μυκτηρισμοῦ καὶ οἴκτου ἐνταυτῷ.

— Δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ πάγῃ στὸν Ἴτζ-Καλέ! . . . Τρομάρα ποὺ θὰ τὸν εὕρῃ ἐκεῖ μέσα!

Ἐν τοσούτῳ ὁ δήμιος προέκυψεν ἀπὸ μιᾶς τῶν κανονοθυρίδων τοῦ σαθροῦ προμαχῶνος. Ἄγριαι βοτάναι ἐφύοντο ἐντὸς τῶν ῥωγμῶν τῶν παραστάδων τῆς τετραγώνου θυρίδος ἥτις ἀπετέλει τοιουτοτρόπως πλαίσιον λίαν προσφυὲς πρὸς τὴν περικλειομένην ἐν αὐτῇ προτομήν. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ὁ δήμιος ἐξηκολούθει νὰ λαλῇ ἀποτεινόμενος πρὸς ἡμᾶς καὶ νὰ ἐξαίρῃ τὰς πρὸς τὴν κοινωνίαν ἐκδουλεύ-

σεις του δι' ἐπιτεινομένων μορφασμῶν καὶ χειρονομιῶν, καὶ ἐνῷ ἀπεμακρύνετο ἡ λέμβος ἡ φωνή του ἀφικνεῖτο εἰς τὰ ὦτά μου ἀπηχοῦσα ὡς κρωγμὸς καὶ ἤκουον τοὺς λόγους του διακοπτομένους ἐκ τοῦ ἐρρύθμου παφλασμοῦ τῆς κώπης, μέχρις ὅτου πᾶς ἦχος ἐξέλιπεν ἐκ τῆς ἀποστάσεως.

Συχνάκις ἔκτοτε ἡ πένθιμος αὕτη εἰκὼν ἐπανέρχεται εἰς τὸ πνεῦμά μου καὶ τὸ βαρύνει ὡς ἐφιάλτης. Κατὰ τὰς τοιαύτας δὲ στιγμὰς ἀναζωπυρεῖται ἐν ἐμοὶ ὁ πόθος καὶ καθίσταται θερμοτέρα ἡ εὐχὴ ὅπως περίοδος ἠπιωτέρου πολιτισμοῦ, καταργοῦσα τὸ σύστημα τῶν αἱματηρῶν τῆς κοινωνίας ἀντεκδικήσεων, διαλύσῃ καὶ ἐξαλείψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τὴν ἀπαίσιον συντεχνίαν, ἥτις ὡς νεφέλη ζοφερὰ ἐπισκοτίζει ἀκόμη τὴν αἴγλην τῆς σημερινῆς προόδου.

Χ. ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΕΡΓΑ

τῶν Κεφαλλήνων

ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821-1827.

28 Ἀπριλίου 1821. — Ἀπόπλους ἐκ Κεφαλληνίας 360 ὁπλοφόρων Κεφαλλήνων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, Ἀνδρέου Μεταξᾶ καὶ Γερασίμου Β. Φωκᾶ. Τὸ πλοῖον ἀνῆκεν εἰς τὸν πλοίαρχον Ἀναστάσιον Φωκᾶν, ὅστις τὸ ἐκυβέρνα. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη λαβοῦσα χώραν ἐν μέσῳ φοβερᾶς ἀντιδράσεως καὶ καταδρομῆς τῆς Ἀγγλοϊονίου Κυβερνήσεως ἐπέτυχεν.

2 Μαΐου. — Τὸ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων ἀφίκετο εἰς Κυλλήνην, μετά τινας δὲ ἡμέρας μετέβη εἰς Μανολάτα, ὅπου ἡνώθη μετὰ τοῦ σώματος τοῦ Εὐαγγέλη Πανᾶ, ἐξ ἑκατὸν Κεφαλλήνων συγκειμένου. Ὁ Πανᾶς πρῶτος εἶχεν ἐκστρατεύσει ἐκ Κεφαλληνίας.

29 Μαΐου. — Πενταόωρος πεισματώδης μάχη εἰς Μποδίνι, ἐν ᾗ ἐπολέμησαν ἐν ὅλῳ περὶ τοὺς 900 Ἕλληνες, ἐν οἷς 400 Ἀρκάδιοι, Πύργιοι καὶ Ἠλεῖοι ὑπὸ τὸν Μίλλιον, καὶ τὸ ἐκ 460 σῶμα τῶν Κεφαλλήνων, συναρχηγούμενοι ὑπὸ τῶν Κωνσταντίνου καὶ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, Εὐαγγέλη Πανᾶ καὶ Γερασίμου Β. Φωκᾶ. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἡττήθησαν οἱ Λαλαῖοι καὶ περὶ τοὺς 70 ἐφονεύθησαν, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων 14.

30 Μαΐου. — Ὁ Διονύσιος Σεμπρικὸς Ζακύνθιος μετὰ 23 Ζακυνθίων ἀφικνεῖται εἰς Ποῦσι, ἀπέναντι τοῦ Λάλα, ὅπου εἶχον ὀχυρωθῆ οἱ Κεφαλλῆνες καὶ σχηματίζει τὸ στρατόπεδόν των.

9 Ἰουνίου. — Μάχη εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Λάλα, ἐν ᾗ ἐπολέμησε τὸ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων συναρχηγούμενον ὑπὸ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ἀρχηγῶν, καὶ τὰ ἄλλα Πελοποννησιακὰ σώματα, ταὐτοχρόνως δὲ πρὸς διαίρεσιν τῶν δυνάμεων τῶν Λαλαίων, ὁ Γεώργιος Πλαπούτας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ Γορτυνίων καὶ Ὀλυμπίων, συνεκρότησε μάχην εἰς Μπαξηρᾶ, συνοικίαν τοῦ Λάλα, καθ' ἣν ἀπεκρούσθησαν οἱ Ἕλληνες, ὁ δὲ Πλαπούτας ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Μετὰ τὴν ἧτταν ταύτην, δύοντος τοῦ ἡλίου, οἱ ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Λάλα μαχόμενοι Κεφαλλῆνες καὶ Πελοποννήσιοι, ὑπεχώρησαν ἐν τάξει πρὸς τὰ ὀχυρώματά των, οἱ δὲ Λαλαῖοι ἀπεσύρθησαν εἰς Λάλα. Κατὰ τὰς μάχας ταύτας ἔπεσαν 15 Ἕλληνες καὶ περὶ τοὺς 60 Λαλαίους πολλοὶ δὲ ἐπληγώθησαν.

20 Ἰουνίου. — Ὁ Ἰουσοὺφ Πασᾶς ἐκ Πατρῶν κομίζει ἐπικουρίας τοῖς Λαλαίοις. Οἱ Ἕλληνες ἀρχηγοὶ συγκροτήσαντες ἐν τούτοις συμβούλιον, ἀπεφάσισαν ὅπως μεταβῇ ἀμέσως ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰς Σταμνίτσαν παρὰ τῇ Πελοποννησιακῇ Γερουσίᾳ καὶ ζητήσῃ ἐπικουρίας.

24 Ἰουνίου. — Οἱ Λαλαῖοι ἐνισχυθέντες διὰ τῶν ἐπικουριῶν τοῦ Ἰουσοὺφ Πασᾶ, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἐν ὀχυρωμάτων τῶν Κεφαλλήνων καὶ τῶν Πελοποννησίων εἰς Ποῦσι, οἵτινες ἡρωϊκῶς ἀπέκρουσαν αὐτοὺς ἀπὸ πρωΐας μέχρι δύσεως ἡλίου καὶ τοὺς ἠναγκασαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσι. Καὶ ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 84, ἐν οἷς 22 Κεφαλλῆνες καὶ εἰς τῶν ἀρχηγῶν ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἐπληγώθη, πρὸς τούτοις καὶ ὁ Διονύσιος Σεμπρικός. Αἱ ἀπώλειαι τῶν Τούρκων ἦσαν διπλάσιαι.

25 Ἰουνίου. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ ὁ Χρυσοσπάθης ἀρχηγοὶ τοῦ ἐπικουρικοῦ σώματος τῶν Πελοποννησίων, εἰσέρχονται εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Λάλα καὶ καίουσιν αὐτήν.

8 Ἰουλίου. Μετὰ τὰς ἐν Λάλᾳ μάχας, διαλυθέντος τοῦ σώματος τῶν Κεφαλλήνων, ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς συγκεντρώνει περὶ τοὺς 200 ἐξ αὐτῶν, παραλαβὼν δὲ καὶ τὰ δύο ὀρειχάλκινα κανόνια, μεταβαίνει εἰς Πάτρας καὶ στρατοπεδεύει εἰς Σαραβάλι, ὅπου ἦσαν καὶ τὰ πολιορκοῦντα τὰς Πάτρας Ἑλληνικὰ σώματα.

18 Ἰουλίου. — Ἡ Ἀγγλοϊόνιος Κυβέρνησις διὰ προκηρύξεως ἀποκηρύττει πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Κεφαλλήνων, καὶ διατάσσει τὴν δήμευσιν τῶν κτημάτων των, ἀλλ' ἡ δήμευσις αὕτη ἐξετελέσθη *μόνον* κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ.

19 Ἰουλίου.—Ὁ Ἰουσοὺφ Πασᾶς πανστρατιᾷ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐν Σαραβαλίῳ Κεφαλλήνων, συνάμα δὲ καὶ κατὰ τῶν ἐν τοῖς ὑψώμασι Πελοποννησίων· γενικῆς δὲ συγκροτηθείσης μάχης, οἱ Τοῦρκοι κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι Πατρῶν. Γενναίως ἐπολέμησαν οἱ Κεφαλλῆνες, ἐξ ὧν 11 ἐφονεύθησαν καὶ 13 ἐπληγώθησαν.

5 Αὐγούστου. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐπὶ κεφαλῆς πάντοτε τοῦ σώματος τῶν Κεφαλλήνων, πολεμεῖ εἰς τὰς παρὰ τὸ Γηροκομεῖον μάχας μετὰ τῶν Πελοποννησίων, καθ' ἃς ἠλευθερώθησαν μὲν οἱ περὶ τὸν Θεόδωρον Γρίβαν κεκλεισμένοι εἰς τοῦ Χουσεήναγα τὸν λινόν, οἱ δὲ Τοῦρκοι ὠπισθοδρόμησαν εἰς Πάτρας. Μετὰ τὰς μάχας ταύτας προσθληθεὶς ὑπὸ τύφου ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, παρέδωκε τὴν ἀρχηγίαν τῶν Κεφαλλήνων εἰς τὸν Γεράσιμον Β. Φωκᾶν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ διαλυθείσης τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, διελύθη καὶ τὸ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων.

28 Ἰανουαρίου 1823. — Τὸ βουλευτικὸν συμφώνως μετὰ τοῦ ἐκτελεστικοῦ, ἀπονέμει εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν τὸν βαθμὸν τοῦ Στρατηγοῦ.

3 Μαΐου.—Μετὰ τὴν ἐν Ἄργει Συνέλευσιν ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μεταβᾶς εἰς Ναύπλιον, κατήρτισε νέον, σῶμα ἐκ 500 ἀνδρῶν, ἐν οἷς πλεῖστοι Κεφαλλῆνες, ἡ δὲ Διοίκησις εὐγνωμονοῦσα, ὠνόμασεν αὐτὸν *ἀρχηγὸν τῶν Κεφαλλήνων*, καὶ κατὰ πρόσκλησίν της ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ῥιῶλον καὶ Ἀλῆ-Τσελεπῆ,ὅπου εὑρίσκετο καὶ ὁ Σισίνης μετὰ τῶν ἐκ Γαστούνης στρατευμάτων.

4 Ἰουνίου.—Ἡ Διοίκησις διορίζει τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν Γενικὸν Ἔπαρχον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, τῇ δὲ 13 τοῦ αὐτοῦ, δι' ἑτέρου ἐγγράφου ἀπονέμει αὐτῷ στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν παναρχίαν, καθόσον μεγάλη ἐκστρατεία ἠπειλει τὸ Μεσολόγγιον, ἀρχηγοῦντος τοῦ Μουσταῆ Πασᾶ τῆς Σκόδρας καὶ τοῦ Ὀμὲρ Βριώνη.

25 Ἰουνίου.—Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μεταβαίνει εἰς Μεσολόγγιον διὰ θαλάσσης, μετὰ 100 ἐπιλέκτων Κεφαλλήνων πλεύσας ἐν μέσῳ τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ διατρέξας μέγιστον κίνδυνον. Τὸ δὲ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων θέσας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σπυρίδωνος Βαλσαμάκη καὶ τοῦ Τσάτσου Σουλιώτου, διὰ ξηρᾶς μετέβη βραδύτερον εἰς Μεσολόγγιον.

4 Ἰουλίου.—Συνέντευξις Μάρκου Μπότσαρη καὶ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ.

5 Ἰουλίου. — Ἐριζόντων τῶν ὁπλαρχηγῶν μεταξύ των, ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, προσεκάλεσε πάντας αὐτοὺς εἰς Συνέλευσιν, εἰς Κερασοβίτικα Καλύβια, ἔνθα ἔλαβον χώραν ἐξηγήσεις, κατόπιν τῶν ὁποίων ἐπῆλθεν εἰρήνη καὶ ὁμόνοια, καὶ οὕτω τῇ ἐπαύριον ἀπὸ κοινοῦ ἐλήφθησαν τὰ τῆς ἀμύνης μέτρα κατὰ τῆς Τουρκικῆς ἐπιδρομῆς.

25 Ἰουλίου. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Κεφαλλήνων καὶ Μεσολογγιτῶν, κτυπᾷ εἰς Κρυονέρι πολυάριθμον σῶμα Τούρκων, ὅπερ ὁ Τοπὰλ Πασᾶς, ναύαρχος τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, εἶχεν ἀποβιβάσει, ἡττηθέντες δὲ οἱ Τοῦρκοι, ἔδραμον εἰς τὰ πλοῖά των κακῶς ἔχοντες.

26 Ἰουλίου. — Νέα ἀπόβασις 600 Τούρκων εἰς Μποχῶρι καὶ Γαλατᾶ, ἔνθα συνήφθη τρίωρος μάχη,καθ' ἣν ἐπίσης ἐπὶ κεφαλῆς ἦτο ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς. Οἱ Τοῦρκοι ἡττηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγήν, πλεῖστοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἔπεσον εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐν ταῖς μάχαις ταύταις ἐκ μὲν τῶν Τούρκων ἔπεσαν 95 νεκροί, ἐν οἷς καὶ ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ Τοπὰλ Πασᾶ, ἐκ δὲ τῶν Κεφαλλήνων καὶ Μεσολογγιτῶν 10.

12 Αὐγούστου. —Κηδεία μεγαλοπρεπὴς Μάρκου Μπότσαρη εἰς Μεσολόγγιον, ὅπου ἐκομίσθη μετὰ τὴν ἐν Καρπενησίῳ μάχην.

15 Σεπτεμβρίου. — Ἐπίσκεψις εἰς Μεσολόγγιον τοῦ μοιράρχου τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου Clifford, ὅστις κατόπιν τῶν παρακλήσεων τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, πέμπει 1500 ὁκάδας μολύβδου, καθόσον

ἦτο μεγάλη ἔλλειψις εἰς Μεσολόγγιον.

20 Σεπτεμβρίου. — Ὁ Μουσταῆ Πασᾶς τῆς Σκόδρας ἐπὶ κεφαλῆς 15 χιλιάδων ἀνδρῶν στρατοπεδεύει ἀπέναντι τοῦ Αἰτωλικοῦ. Οἱ Κεφαλλῆνες μετὰ τῶν Μεσολογγιτῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, ἐργάζονται ἀόκνως πρὸς ἀνέγερσιν ὀχυρωμάτων καὶ κανονοστασίων. Ἄρχεται ἡ πολιορκία τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ Μεσολογγίου.

22 Ὀκτωβρίου. Συνεπείᾳ σκευωρίας τοῦ Βαρνακιώτου κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, δύο προδότται ὁ Σῆψας καὶ ὁ Ντόβας φονεύουσι τὸν ἀνδρεῖον μαχητὴν Διονύσιον Φωκᾶν τοποτηρητήν του ἐν τῷ Αἰτωλικῷ.

20 Νοεμβρίου. — Μανιωδῶς καὶ ἀδιακόπως ἐξακολουθεῖ ὁ κατὰ τοῦ Αἰτωλικοῦ κανονοβολισμός, οἱ Κεφαλλῆνες πυροβολισταὶ κάμνουν θραῦσιν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἀλλὰ τεμάχιον βόμβας φονεύει τὸν ἀνδρεῖον ἀρχιπυροβολητὴν Μαρτῖνον Λυκιαρδόπουλον.

8 Δεκεμβρίου. — Ὁ Πασᾶς τῆς Σκόδρας μετὰ 70 ἡμέρας λύει τὴν πολιορκίαν, μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐκτελέσῃ τὸν σκοπόν του, κατησχυμένος δὲ διὰ νυκτὸς ἀναχωρεῖ μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

16 Δεκεμβρίου. — Ἄφιξις Μαυροκορδάτου εἰς Μεσολόγγιον μετὰ ἐννέα Ἑλληνικῶν πολεμικῶν πλοίων, διορισθέντος ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, ἄνευ ἐπισήμου πρὸς τοῦτο ἐγγράφου.

20 Δεκεμβρίου.— Ἄφιξις Βύρωνος εἰς Μεσολόγγιον.

23 Δεκεμβρίου. — Συνέντευξις Βύρωνος μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, καθ' ἣν ἐπρότεινε τῷ Βύρωνι, ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Ναυπάκτου, ἀλλὰ τῇ εἰσηγήσει ἄλλων ὁ Βύρων δὲν ἐδέχθη, καὶ οὕτω τὰ χρήματα ἅτινα ὁ μέγας φιλέλλην ἐθυσίασε διὰ τὴν πατρίδα, ἀνωφελῶς ἐδαπανήθησαν.

15 Μαΐου 1825. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ ὁ Εὐαγγέλης Πανᾶς συλλέγουσι περὶ τοὺς 250 Κεφαλλῆνας καὶ στρατοπεδεύουσιν εἰς Ῥιῶλον.

10 Ἰουνίου. — Τοῦ Ἰβραήμη προχωροῦντος εἰς Πελοπόννησον, ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς διὰ προσκλήσεως τοῦ Ὑψηλάντου καὶεις τὴν Τρίπολιν ἵνα μὴ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμη.

20 Ἰουνίου. — Διαλυθέντος τοῦ παρὰ τὰς Πάτρας Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, ὁ Εὐαγγέλης Πανᾶς καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν σώματος, μεταβαίνουσιν εἰς Ναύπλιον, ὅπερ ἠπείλει ὁ Ἰβραήμης.

25 Ἰουνίου. — Τὸ Βουλευτικὸν συμφώνως μετὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, πέμπει τὸν Ὑψηλάντην καὶ Μακρυγιάννην, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν σωμάτων, ὅπως καταλάβωσι τοὺς Μύλους. Εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Κεφαλλήνων ἐνεπιστεύθη τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Παλαμηδίου. Εἰς δὲ τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως.

Ἰούλιος 1825. — Πρὸς καταρτισμὸν τακτικοῦ στρατοῦ, ἡ Διοίκησις διορίζει στρατιωτικὰς ἐπιτροπάς, πρὸς νεοσυλλεξίαν. Διὰ τὴν Πελοπόννησον τὸν Ζαήμην καὶ Κολοκοτρώνην, τὸν Γκούραν καὶ Νάκκον διὰ τὴν Στερεάν, καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν διὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου.

Δεκέμβριος 1825. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐκπληρώσας τὴν ἐν ταῖς νήσοις ἀποστολήν του, ἐσύλλεξεν 960 νεοσυλλέκτους, οἵτινες κατετάχθησαν ὑπὸ τὸν Φαβιέρον.

Ἰούλιος 1826. — Ἀποστολὴ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Κεφαλλήνων, κατὰ τῶν πειρατῶν τοῦ Αἰγαίου, ἣν ἐπιτυχῶς ἐξετέλεσεν, ἐντὸς δύο μηνῶν συλλαβὼν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν πειρατῶν καὶ πλείστους ἐκ τῶν ὁπαδῶν των, καύσας πρὸς τούτοις καὶ τὰ πειρατικά των πλοῖα.

Δεκέμβριος 1826.—Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐπανελθὼν εἰς Ναύπλιον, εἰργάσθη μετὰ τοῦ Ἀνδρέα Μεταξᾶ καὶ ἄλλων Κεφαλλήνων, πρὸς καταρτισμὸν νέου σώματος ἐκ Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων, ὅπερ ἐνεπιστεύθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κεφαλλήνος Δανιὴλ Πανᾶ καὶ τοῦ Ζακυνθίου Διονυσίου Πέτα. Τὸ σῶμα τοῦτο ἐξεστράτευσε κατὰ πρῶτον ὑπὸ τὸν Κολοκοτρώνην, εἶτα δὲ μετέβη εἰς Ὠρωπὸν καὶ εἰς Ἀθήνας ὅπου ἠρίστευσεν.

Ἰούνιος 1827. — Ὁ ἀρχιστράτηγος Τσοῦρτς προσκαλεῖ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν καὶ διορίζει αὐτὸν πρόεδρον τοῦ ἐπιτελείου του κατ' εἰσήγησιν τῶν μελῶν αὐτοῦ Κ. Μπότσαρη, Κ. Βλαχοπούλου, Ῥοδίου καὶ Χρυσοσπάθη. Πλείστας δὲ ὑπηρεσίας προσήνεγκε τῷ στρατῷ καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην διατελῶν.

Ἐπίσημον ἔγγραφον ἀμνηστείας.

«*Προοίμιον.* — Κατόπιν σημειώσεως »τῆς Α. Ε. τοῦ Λὸρδ μεγάλου Ἁρμοστοῦ »ὑπὸ χρονίαν 11 Ἰανουαρίου 1833, διὰ »τῆς παρούσης καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῆς Α. Υ. »τοῦ Προέδρου καὶ τῆς Ἐκλαμπροτάτης »Γερουσίας, σὺν τῇ γνώμῃ καὶ συναινέσει »τῆς Εὐγενεστάτης νομοθετικῆς Συνελεύ»σεως τῶν Ἡνωμένων Κρατῶν τῶν Ἰο»νίων νήσων, εἰς τὴν πρώτην ταύτην συν»εδρίασιν τοῦ Δ' Κοινοβουλίου καὶ τῇ ἐγ»κρίσει τῆς Α. Ε. τοῦ Λόρδου μεγάλου »Ἁρμοσοῦ τοῦ Προστάτου Ἡγεμόνος,ἀπε»φασίσθησαν καὶ διετάχθησαν τὰ ἑξῆς :

»Ἄρθρον 1. — Ἡ ὑπ' ἀριθ. 40 πρᾶ»ξις τοῦ Α' Κοινοβουλίου τῆς 2 Ἀπρι»λίου 1822 καταργεῖται.

»Ἄρθρον 2. — Οἱ καλούμενοι Κωνσαν»τῖνος Μεταξᾶς, Γ. Φωκᾶς, Ἀνδρέας Με»ταξᾶς, Εὐαγγέλης Πανᾶς , Διονύσιος »Σεμπρικός, Παναγιώτης Στρούζας καὶ »Μιχαὴλ Κοντουρᾶς, ἤδη ἐξόριστοι διὰ »προκηρύξεως τῆς Γερουσίας, τῇ 18 Ἰου»λίου 1821, ἀποκαθίστανται εἰς ἣν κα»τάστασιν διετέλουν πρότερον.

»Ἄρθρον 3. — Δύνανται οὗτοι νὰ ἐπ»ανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἰονίου ἐδάφους εἰς »ὃ ἀνήκουσι καὶ νὰ νέμωνται τὰς ἀνημευ»θείσας αὐτῶν ἰδιοκτησίας, ἐκτὸς ἐὰν ἡ »Κυβέρνησις δὲν διέθεσεν ἤδη ταύτην διὰ »πωλήσεως ἢ ἄλλως ὑπὲρ ἰδιωτῶν.

»Ἄρθρον 4. — Ἐπίσης θέλει ἀποδοθῇ »ἡ ἰδιοκτησία ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ προη»γουμένου ἄρθρου, εἰς πάντα τὰ ἄλλα ἄ»τομα, ἥτις ἐδημεύθη κατόπιν τῆς πρά»ξεως τοῦ Κοινοβουλίου, τῇ 2 Ἰουλίου »1822, καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, »ἐὰν τὰ ρηθέντα ἄτομα ἀπεβίωσαν.

»Ἄρθρον 5.—Ἡ παροῦσα πρᾶξις ἥτις »θέλει τυπωθῇ εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν καὶ »Ἰταλικὴν καὶ δημοσιευθῇ πρὸς παγκό»σμιον γνῶσιν, θέλει εἶσθαι διὰ τὰ περὶ »ὧν ὁ λόγος ἄτομα, ὁ τίτλος τοῦ διαβα»τηρίου των καὶ τῶν ἄνω ρηθέντων πολι»τικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων».

(Πρᾶξις ὑπ' ἀριθ. 5 τοῦ Δ' Κοινοβουλίου 2 Μαΐου 1833).

ΕΝ ΤΕΜΑΧΙΟΝ ΑΡΤΟΥ

Ὁ νεκρὸς δοῦζ Ἀρδιμὸν ἅμα μαθὼν τὴν ἐν Ῥεϊσχόφεν ἧτταν τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατηυθύνθη ἐν σπουδῇ εἰς Παρισίους καὶ προσελθὼν εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον κατετάχθη εἰς σύνταγμά τι τοῦ πεζικοῦ.

Ὅσον ἐκδεδιῃτημένον βίον καὶ ἂν εἶχε τέως διαγάγῃ, ὅσον καὶ ἂν εἶχεν ἀποκαρωθῇ ἐκ τῆς ἐνδελεχοῦς περὶ ἱπποδρομιῶν μόνον καὶ γυναικῶν μερίμνης του, ὁ δοῦζ δὲν ἐλησμόνησε ὁποῖον γενναῖον αἷμα ἔρρεεν εἰς τὰς φλέβας του καὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔμαθεν ὅτι οἱ Γάλλοι ἡττήθησαν ἐπὶ γαλλικοῦ ἐδάφους ἐνόμισεν ὅτι ἐρράπιζον αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

Διὰ τοῦτο ὁ Ἐρρῖκος Ἀρδιμὸν ὁπλίτης τοῦ τρίτου λόχου τοῦ δευτέρου συντάγματος ἐφρούρει μετὰ τοῦ λόχου του ἐπὶ πραμαχῶνος τινὸς ἐν τάχει ὀχυρωθέντος καὶ ὑπερασπιζομένου ὑπὸ τῶν τηλεβόλων τοῦ φρουρίου τῆς Βισέτρης.

Ἡ θέα πέριξ ἦτο λίαν πένθιμος. Ὁδὸς ἀπεψιλωμένα δένδρα ἔχουσα ἑκατέρωθεν καὶ κατεσκαμμένη ὑπὸ ἁμαξοτροχιῶν πλήρων βορβόρου διέτεμνε τοὺς ἀκαλλιεργήτους τῶν προαστείων ἀγρούς, εἰς τὸ ἄκρον δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἔκειτο καπηλεῖόν, ἐν ᾧ εἶχον στήσει τὸν σταθμόν των οἱ στρατιῶται.

Εἰς τὴν θύραν τοῦ καπηλείου ὁ νεαρὸς δοῦζ ἵστατο ἀκίνητος τὸ ὅπλον ἐπὶ βραχίονος, τὸ πιλίκιον καταβιβασμένον ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἔχων, τὰς ὑπὸ τοῦ ψύχους αἱμωδιώσας χεῖράς του ἐν τοῖς θυλακίοις τῆς ἐρυθρᾶς περισκελίδος του, καὶ τρέμων. Εἰς θλιβερὰν δὲ ἦτο βεβυθισμένος ὀνειροπόλησιν καὶ μελαγχολικῶς ἐθεώρει τὴν γραμμὴν τῶν λόφων, ἀποκεκρυμμένων ὑπὸ τῆς ὁμίχλης, ὅθεν ἐξήρχετο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μετ' ἐκπυρσοκροτήσεως ὁ λευκὸς καπνὸς τηλεβόλου τινὸς Κρούπ.

Αἴφνης ἠσθάνθη ὅτι ἐπείνα·

Κλίνας τὸ ἕτερον τῶν γονάτων κατὰ γῆς ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ σάκκου του, παρὰ τὸν τοῖχον ἐκεῖ τεθειμένου, τεμάχιον ἄρτου στρατιωτικοῦ, *κουραμάνας*· ἐπειδὴ δ' εἶχεν ἀπολέσει τὸ μαχαίριόν του ἔτεμε διὰ τῶν ὀδόντων τὸν ἄρτον καὶ ἤρξατο τρώγων.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔπαυσεν· ὁ ἄρτος ἦτο

σκληρὸς καὶ εἶχε πικρὰν τὴν γεῦσιν. Μόνον τὴν ἐπαύριον θὰ διενέμετο πρόσφατος ἄρτος, καὶ τότε δὲ ἂν ἤθελεν ἡ ἐπιμελητεία. Ὦ! ἐνίοτε ἦτο πολὺ δυσβάστακτον τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα· ἀνεμνήσθη δὲ τότε τῶν προγεμμάτων αὐτοῦ ἔν τινι τῶν καλλίστων ξενοδοχείων τῶν Παρισίων. Ναί, ἦτο εὐτυχὴς ὁ καιρὸς ἐκεῖνος· ποτὲ δὲν θὰ συνειθίσῃ τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον ἄρτον.

Ὑπὸ ἀνυπομονησίας δὲ καταληφθεὶς ὁ νέος ἔρριψε τὸ ὑπολειφθὲν τοῦ ἄρτου τεμάχιον εἰς τὴν λάσπην.

* * *

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς τῶν στρατιωτῶν ἐξήρχετο τοῦ καπηλείου· ἔκυψε, ἀνέλαβε τὸ τεμάχιον, ἀπεμακρύνθη βήματά τινα, ἐσπόγγισε τὸν ἄρτον διὰ τῆς περιχειρίδος του καὶ τὸν κατέφαγεν ἀπλήστως.

Ὁ Ἑρρῖκος Ἀρδιμὸν ἠσχύνετο ἤδη διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, παρετήρει δὲ μετ' οἴκτου τὸν δυστυχῆ ὅστις τοιαύτην ἐδείκνυεν ὄρεξιν. Ἦτο ὑψηλὸς νέος, πυρετώδεις ἔχων ὀφθαλμούς, ἡ δὲ ἰσχνότης του ἦτο τοιαύτη ὥστε αἱ ὠμοπλάται του ἐξέτεχον ὑπὸ τὴν ἐρέαν τοῦ τετριμμένου μανδύου του.

— Πεινᾷς πολὺ βλέπω, εἶπε· πλησιάσας εἰς τὸν στρατιώτην.

— Ναί, πεινῶ, εἶπεν οὗτος πλῆρες ἔχων τὸ στόμα.

— Νὰ μὲ συγχωρήσῃς λοιπόν. Ἂν εἶξευρα· ὅτι εἰμποροῦσα νὰ σ' εὐχαριστήσῃ δὲν θὰ τὸ ἔρριπτα τὸ ψωμί μου.

— Δὲν βλάφτει, ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης· δὲν ἔχω πολὺ εὐγενικὸ τὸ στομάχι.

— Ἀδιάφορον, εἶπεν ὁ δοῦξ, αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἶνε κακὸν καὶ μετανοῶ. Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ σχηματίσῃς κακὴν ἰδέαν δι' ἐμὲ καὶ ἐπειδὴ ἐδῶ ἔχω παιλαιὸν κονιὰκ εἰς τὸ παγοῦρί μου, ἔλα νὰ πιοῦμε μαζί.

Ὁ στρατιώτης εἶχε καταβροχθίσει τὸν ἄρτον του· ἔπιον δὲ ἀμφότεροι κονιάκ· ἡ γνωριμία ἐγένετο ἀμέσως.

— Πῶς σὲ λέγουν ; ἠρώτησεν ὁ στρατιώτης.

— Ἀρδιμόν, ἀπεκρίθη ὁ δοῦξ ἀποσιωπήσας τὸν τίτλον του τῆς εὐγενείας. Καὶ σέ ;

— Γιάννη . . . Τώρα μόλις ἦλθα 'ς τὸ λόχο . . . Ἤμην 'ς τὸ νοσοκομεῖο . . . λαβώθηκα 'ς τὸ Σατιλιόν . . . Ἀ! ἦταν καλά ἐκεῖ 'ς τὸ νοσοκομεῖο καὶ ὁ νοσοκόμος ἔδινε ζωμόν . . . Μὰ δὲν εἶχα τίποτα· ἕνα ξερλούδισμα μονάχα· καὶ ἀφ' οὗ μ' ἐκύτταξε γεὰ ὕστερη φορὰ ὁ ἰατρὸς μ' ἔστειλε ἐδῶ· τόσο τὸ χειρότερο, θὰ ξαναρχίσῃ πάλι ἡ πεῖνα . . . Γιατί πίστεψέ με, σὰν θέλης, ἔτσι ποῦ μὲ βλέπεις, 'ς ὅλη μου τὴ ζωὴ ἡ πεῖνα μὲ δέρνει.

Ὁ δοῦξ Ἀρδιμὸν παρετήρησε μετὰ τρόμου τινὸς τὸν στρατιώτην· οὗτος δ' ἐμειδίασεν ὀδυνηρῶς, δείξας τοὺς ὀξεῖς καὶ πειναλέους του ὀδόντας, ὡς νὰ ἐνόησε δὲ ὅτι ὁ συστρατιώτης του ἀνέμενε νὰ τῷ ἐξομολογηθῇ διατί καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἐπείνα :

— Ἔλατε, εἶπε, παύσας διὰ μιᾶς τὴν διὰ τοῦ ἑνικοῦ μετ' οἰκειότητος προσαγόρευσιν τοῦ δουκὸς διότι ἐμάντευσε βεβαίως ὅτι ἀπετείνετο πρὸς πλούσιον καὶ εὐτυχῆ, — ἔλατε νὰ σουλατσάρωμε λίγο 'ς τὸ δρόμο γιὰ νὰ ζεσταθοῦν τὰ πόδια μας καὶ θὰ σᾶς πῶ πράγματα ποῦ δὲν τἄχετε ἀκούσει ἀκόμα . . . Μὲ λὲν Γιάννη, ξηρὰ Γιάννη, γιατὶ εἶμαι ἔκθετο, καὶ δὲν ἔχω ἐπίθετο· ἡ μόνη καλὴ ζωὴ ποῦ πέρασα ἦταν ἐκεῖ 'ς τὸ βροφοκομεῖο. Τὰ σινδόνια ἦταν κάτασπρα, 'ς τὰ κρεββατάκια μας, 'ς τὸ ὑπνωτήριο· παίζαμε 'ς ἕνα κῆπο, κάτω ἀπὸ μεγάλα δένδρα, καὶ ἦταν ἐκεῖ μιὰ καλογραία, μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, μικροκαμωμένη, κίτρινη σὰν κερὶ— πέθανε στηθικὴ ἔπειτα ἡ καϋμένη—καὶ μ' ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπ' ὅλα κ' ἐγὼ πάλι εἶχα κάλλιο νὰ περιπατῶ σιμά της παρὰ νὰ παίζω μὲ τἄλλα παιδιά, γιατί μ' ἔσφιγγε 'ς τὸ πλευρό της κ' ἔβαζε πάνω 'ς τὸ μέτωπό μου τὸ ἰσχνὸ καὶ ζεστὸ χέρι της . . . Μὰ ἀφοῦ ἔγεινα δώδεκα χρόνων μ' ἐπῆρεν ἡ φτώχια πλειά. Μ' ἔβαλαν σὲ τέχνη, σ' ἕναν ποῦ διώρθωνε ταὶς χαλασμέναις καθέκλαις. Δὲν εἶνε τέχνη αὐτή, δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί του. Αὐτοῦ τὸ λοιπόν, ἐπρωτοάρχισα νὰ πεινῶ. Ὁ μάστορης καὶ ἡ γυναῖκά του ἤτανε φρικτὰ τσιγκούνιδες, μοῦδιναν ἕνα κομματάκι ψωμὶ καὶ τἄλλο τὸ κλείδωναν 'ς τὸ ντουλάπι. Καὶ τὸ κακὸ ἤτανε ποῦ εἶχα δυνατὴ ὄρεξι. Μὰ τί ἔφταια ἐγὼ 'ς αὐτό; Τρία χρόνια ἔκαμα αὐτοῦ, τρία χρόνια πάντα πεινασμένος . . . Ἀ! Σᾶς φάνηκε παράξενο πῶς ἐπῆρα τὸ ψωμὶ μέσα ἀπὸ τὴ λάσπη ; ἔχω συνειθίσει· πολλαὶς φοραὶς μάζωξα κόραις τοῦ ψωμιοῦ μέσα ἀπὸ ταὶς βρώμαις καὶ ὅταν ἤτανε ξηραὶς ταὶς ἔβαζα τὴν νύχτα καὶ μουσχεύανε. Κἄποτε ὅμως εἶχα τύχη, εὕρισκα κομμάτια ψωμί, μονάχα ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη φαγωμένα, ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ ρίχνουν τὰ παιδιὰ 'ς τὸν δρόμο ὅταν βγαίνουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Γι' αὐτὸ ὅταν μ' ἔστελναν σὲ δουλειὰ πάντα ἀπὸ κεῖ ἤθελα νὰ περνῶ . . . Μὰ κ' ἔπειτα ποῦ ἔγεινα τεχνίτης καὶ δούλευα, δὲν μὲ χόρταινε ψωμὶ ἡ τέχνη. Ἔκαμα κι' ἄλλαις δουλειαὶς γιὰ νὰ ζήσω· πότε ἐδούλευα σὲ γιατιά, πότε ἔμβαινα ὑπηρέτης, πότε γενόμουνα λοῦστρος. Κ' ἔτσι πότε γιατὶ δὲν ἤτανε δουλειαίς, πότε γιατὶ μ' ἔδιωχναν ποτέ μου δὲν ἔφαγα νὰ χορτάσω. Ἀ! τί λύσσα μ' ἔπιανε ὅταν ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὰ ψωμάδικα ! Μὰ τότε θυμώμουνε τὴν καλὴ καλογραῖα, ποῦ μὲ εἶχε παραγγείλει τόσαις φοραὶς νὰ εἶμαι τίμιος καὶ μοῦ φαινότανε πῶς ἔνοιωθα πάνω 'ς τὸ μέτωπό μου τὴν ζέστη τοῦ μικροῦ της χεριοῦ . . . Δεκαοκτὼ χρονῶν ἔγεινα στρατιώτης . . . Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ σᾶς τὸ 'πῶ, τὸ ξέρετε καὶ σεῖς πῶς ὁ στρατιώτης ἔχει ἴσα ἴσα ὅσο τοῦ φθάνει . . . Τώρα πάει κι' αὐτὸ ἀπὸ τότε ποῦ μᾶς ἔκλεισαν οἱ ἐχθροί, μᾶς ἔπιασε ὅλους μας ἡ πεῖνα ! Βλέπετε λοιπὸν ποῦ δὲν σᾶς εἶπα ψέμματα ὅτι 'ς ὅλη μου τὴ ζωὴ πεινῶ !

* * *

Ὁ νεαρὸς δοῦξ εἶχεν ἀγαθὴν καρδίαν, ἀκούσας δὲ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο παράπονον ἐκφραζόμενον ὑπ' ἀνθρώπου ὡς αὐτός, ὑπὸ στρατιώτου ὃν ἡ στολὴ καθίστα ἴσον του ἠσθάνθη βαθεῖαν συγκίνησιν. Καὶ δύο δάκρυα ἠσθάνθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἅπερ ταχέως ἀπεξήρανεν ἡ ἐσπερινὴ αὔρα.

— Γιάννη, εἶπεν, ἂν ζήσωμεν καὶ οἱ δύο μας κατόπι ἀπ' αὐτὸν τὸν τρομερὸν πόλεμον, θ' ἀνταμωθοῦμεν πάλι κ' ἐλπίζω νὰ σοῦ φανῶ ὠφέλιμος. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν μόνος ἀρτοπώλης ἐδῶ εἶναι ὁ δεκανεύς μας, κ' ἐπειδὴ τὸ μερίδιόν μου εἶνε διπλάσιο ἀφ' ὅτι μοῦ χρειάζεται διὰ τὴν ὀλίγην ὀρεξίν μου — σύμφωνοι, αἴ ; — θὰ τὸ μοιραζόμεθα ὡσὰν καλοὶ φίλοι

Ἰσχυρῶς ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ δουκὸς ὁ Γιάννης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνύκτωσε καὶ ἦσαν καταπεπονημένοι ἀμφότεροι ἐκ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῆς φρουρήσεως εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον ὅπου δέκα δώδεκα στρατιῶται κατέκειντο ἐπὶ τῶν ἀχύρων· ἐξαπλωθέντες δ' ἐγγὺς ἀλλήλων ἀπεκοιμήθησαν βαθύτατα.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Γιάννης ἀφυπνίσθη, διότι ἐπείνα ἴσως. Ὁ ἄνεμος εἶχε σαρώσει τὰ στρωθέντα τὴν ἑσπέραν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ νέφη, σεληναία δὲ ἀκτὶς δι' ὀπῆς τῆς στέγης εἰς τὸ καπηλεῖον εἰσδύσασα ἐφώτιζε τὴν ξανθὴν καὶ θελκτικὴν κεφαλὴν τοῦ νεαροῦ δουκὸς ὑπνώττοντος ὡς ὁ Ἐνδυμίων. Συγκεκινημένος ἔτι ἐκ τῆς ἀγαθότητος τοῦ συστρατιώτου του ὁ Γιάννης παρετήρει αὐτὸν μετ' ἀφελοῦς θαυμασμοῦ ὅτε ὁ λοχίας τοῦ οὐλαμοῦ ἀνοίξας τὴν θύραν ἐκάλεσε τοὺς πέντε ἄνδρας οἵτινες ἔμελλον ν' ἀντικαταστήσωσι τοὺς σκοπούς. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ δοῦξ ἀλλὰ δὲν ἀφυπνίσθη ἅμα τῇ κλήσει τοῦ ὀνόματός του.

—Ἀρδιμόν ! ἐπάνω ! ἐπανέλαβεν ὁ ὑπαξιωματικός.

— Λοχία μου, μ' ἀφίνεις νὰ πάγω νὰ φυλάξω ἐγὼ σκοπὸ 'ς τὸ πόδι του ; . . τί καλὰ ποῦ κοιμᾶται . . . νὰ πάγω ;

— Ὅπως θέλεις.

Ἀφοῦ δ' ἀπῆλθον οἱ πέντε ἄνδρες ἐξηκολούθησαν οἱ ἄλλοι ῥέγχοντες.

Ἀλλὰ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, πυροβολήματα ἐπανειλημμένα ἠκούσθησαν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός. Ἐν μιᾷ στιγμῇ πάντες εὑρέθησαν ἐπὶ ποδός· οἱ στρατιῶται ἐξῆλθον τοῦ καπηλείου, μετὰ προφυλάξεως βαδίζοντες, τὴν χεῖρα εἰς τὴν σκανδάλην τοῦ ὅπλου ἔχοντες, καὶ ἐξετάζοντες διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς σελήνης φεγγομένην ὁδόν.

— Τί ὥρα εἶνε ; εἶπεν ὁ δοῦξ. Ἤμουν φρουρὰ ἀπόψε.

Στρατιώτης τις τῷ ἀπεκρίθη.

— Πῆγε ὁ Γιάννης γιὰ σένα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶδον στρατιώτην δρομαίως τρέχοντα.

— Τί τρέχει ; τὸν ἠρώτησαν ὅτε πνευστιῶν ἔστη.

— Οἱ Πρῶσσοι μᾶς κτυποῦν . . 'ς τὴν τάμπια γρήγορα !

— Καὶ οἱ στρατιῶταί μας ;

— Ἔρχονται . . . Μονάχα ὁ Γιάννης ὁ καϋμένος . . .

— Τί ; ἐφώνησεν ὁ δοῦξ.

— Μία σφαῖρα τὸν εὗρῆκε 'ς τὸ κεφάλι

καὶ τὸν ἄφηκε 'ς τὸν τόπο. . . Οὔτε οὔφ ! δὲν πρόφθασε νὰ 'πῇ.

* * *

Νύκτα τινὰ τοῦ παρελθόντος χειμῶνος, περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὁ δοῦξ Ἀρδιμὸν ἐξήρχετο τῆς λέσχης μετὰ τοῦ γείτονός του, τοῦ κόμητος Σῶλν· εἶχε χάσει ἀρκετὰ εἰκοσάφραγκα ἠσθάνετο δὲ ἠμικρανίαν ἐκ τοῦ παιγνιδίου.

— Ἄς πᾶμε πεζοί, σὲ παρακαλῶ, Ἀνδρέα, εἶπεν εἰς τὸν φίλον του . . . Ἔχω ἀνάγκην νὰ πάρω ἀέρα.

— Ὅπως θέλεις, φίλε μου, ἂν καὶ ὁ δρόμος εἶνε ὅλο λάσπη.

Ἔστειλαν ὀπίσω τὰς ἁμάξας των εἰς τὰς οἰκίας των, ἀνεσήκωσαν τὸ σισυρωτὸν περιλαίμιον τῶν ἐπενδυτῶν των καὶ προὐχώρησαν πεζῇ. Αἴφνης ὁ δοῦξ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ ὑποδήματός του ἐκτύπησε πρᾶγμά τι· ἦτο δὲ τοῦτο τεμάχιον ἄρτου καταλασπωμένου·

Τότε, κατάπληκτος ὁ κόμης Σῶλν εἶδε τὸν δοῦκα Ἀρδιμὸν ἀναλαμβάνοντα τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου, καθαίροντα αὐτὸ ἐπιμελῶς διὰ τοῦ φέροντος τὰ οἰκόσημά του μανδηλίου καὶ θέτοντα αὐτὸ ἐπὶ ἐδωλίου τινὸς τῆς πλατείας, ὑπὸ τὸ φῶς ἑνὸς φανοῦ.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ ; εἶπεν ὁ κόμης καγχάζων. Ἐτρελάθης ;

— Τὸ κάμνω πρὸς ἀνάμνησιν ἑνὸς δυστυχοῦς ὅστις ἀπέθανε δι' ἐμέ, ἀπεκρίθη ὁ δοῦξ διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης . . . Μὴ γελᾷς, φίλε μου, θὰ μὲ δυσαρεστήσῃς !

(François Coppée). ...Ε

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ[1]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 67.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

181. MOLODOWSKY (ΜΟΛΟΔΟΒΣΚΥ).

(Πολωνός· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἐθελοντής. Ἴσως ἦτο ἐκ τῶν δώδεκα φονευθέντων Πολωνῶν.

*

182. MONALDI (ΜΟΝΑΛΔΗΣ).

(Ἰταλός· ἀπεκεφαλίσθη ἐν Ἄρτῃ τὴν 20 Ἰουλίου 1822).

Αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς Κομπότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐφονεύθη ὑπ' αὐτῶν. Δὲν παρευρέθη ἐν Πέτᾳ.

*

183. MONTANELLI (ΜΟΝΤΑΝΕΛΛΗΣ).

(Ἐκ Brescia· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1825).

Ἦτο μηχανικὸς ἐκ τῶν σχολῶν τῶν Παρισίων ἐπεφορτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Φαβιέρου ὅπως ὀχυρώσῃ τοὺς πλησίον τοῦ Ναυπλίου μύλους.

*

184. MULLER (ΜΟΥΛΛΕΡ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Ἕσσης· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τῷ 1823).

Τίποτε ὡρισμένον περὶ αὐτοῦ.

*

185. MULLER (ΜΥΛΛΕΡ).

(Ἐκ Βυρτεμβέργης· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Ἰούλιον τοῦ 1829).

Ἀξιωματικός. Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων, ἐπληγώθη εἰς τὴν κνήμην κατὰ τὴν ἐν Χαϊδαρίῳ μάχην. Ἀπέθανε φρούραρχος Παλαμηδίου.

*

186. MURRAY CHARLES (ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΥΡΡΑΥ).

(Ἄγγλος· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Γαστούνῃ τὴν 11 Αὐγούστου 1824).

Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ λόρδου Βύρωνος μεθ' οὗ τὸν συνέδεε μεγάλη φιλία. Ἔκαμε δι' ἐξόδων του τὸ τηλεσκόπιον τοῦ φρουρίου τοῦ Μεσολογγίου, ἦτο δὲ υἱὸς τοῦ δουκὸς d'Athole.

Ν.

187. NAGEL (ΝΑΓΕΛ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τοῦ Μεκλεμβούργου· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Φαρμακοποιός. Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

188. NETZELBACH (ΝΕΤΣΕΛΜΠΑΧ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τῷ 1835).

Εἷς τῶν παλαιοτέρων καὶ γενναιοτέρων Γερμανῶν Φιλελλήνων οἵτινες ἦλθον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀγῶνος. Ἐπολέμησε διακριθεὶς ἐν Χαϊδαρίῳ καὶ Κωλλιάδι Ἄκρᾳ, Χίῳ κλ. Ἀπέθανεν ὡς ἀρχαιότερος λοχαγὸς τοῦ Βασιλικοῦ στρατοῦ.

*

189. NEUMGTER GEORGES ALBERT. (ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΝΟΪΜΓΤΕΡ).

(Ἐκ Lubben τῆς Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1823).

Ἄνευ ἄλλων πληροφοριῶν.

*

190. NUSBAUM (ΝΟΥΣΜΠΑΟΥΜ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἀπέθανεν ἐν Τριπολιτσᾷ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1825).

Ἄλλοτε μαθητὴς τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῇ πατρίδι του. Ὁ θάνατος διέκοψε τὸ σταδιόν του εἰς τὴν ἀρχήν.

*

191. NORMANN COMTE CHARLES ALBERT. (ΚΟΜΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΝΟΡΜΑΝ).

(Ἐκ Βυρτεμβέργης· ἀπέθανεν ἐν Μεσολογγίῳ ἐξ ἀσθενείας τὴν 22 Νοεμβρίου 1822).

Ὡς στρατηγὸς εἶχε πολεμήσει ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα καὶ λάβει τὸν σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Διωρισθεὶς ὑπασπιστὴς τοῦ πρίγγιπος Δημητρίου Ὑψηλάντου διῴκει τὸ μικρὸν σῶμα τῶν Φιλελλήνων ἐν Πέτᾳ, ὅπου καὶ ἐπληγώθη. Ἡ μνήμη του ἔμεινεν ἀξιοσέβαστος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ ὄνομά του καθὼς καὶ τὸ τοῦ Βύρωνος καὶ Φαβιέρου ἐδόθη ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τῶν Ἀθηνῶν εἰς μίαν τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης.

Ο.

192. OBERT (ΟΜΠΕΡΤ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Αὔγουστον τοῦ 1829).

Φύσει μελαγχολικὸς καὶ ἀδυνάτου κρᾶσεως ὁ νέος οὗτος ἐφαίνετο πάσχων ἐκ νοσταλγίας.

*

193. OBERST (ΟΜΠΕΡΣΤ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Ἕσσης· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἐθελοντής.

*

194. ODON ANTOINE (ΑΝΤ. ΟΔΩΝ).

(Ἐκ Λυὼν τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1830).

Παλαιὸς ἀξιωματικὸς τοῦ πεζικοῦ ἐν Γαλλίᾳ· εἶχεν ἀρχίσει τὸ σταδιόν του ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας. Μετασχὼν τῆς ἐν Χαϊδαρίῳ μάχης διέφυγε βραδύτερον μετὰ τῶν Φιλελλήνων Macchia, Netzelbach, Myhrberg κλ. ἐκ τοῦ ὀλέθρου τῆς Κωλιάδος Ἄκρας. Χαρακτῆρος ὢν εἰλικρινοῦς ἀποφασιστικοῦ καὶ εὐθύμου ἔδωκεν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του πρωτότυπον ἔνδειξιν τῆς τελευταίας ταύτης διαθέσεως τοῦ πνεύματός του. Διευθυντὴς ὢν τοῦ στρατιωτικοῦ ὁπλοστασίου τοῦ Ναυπλίου καὶ λαβὼν διαταγὴν νὰ ὑπάγῃ δι' ὑπηρεσίαν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Παλαμηδίου τοῦ ὁποίου ἡ κατωφέρεια ἦτο λίαν ἀπότομος, ἀπήντησεν εἰς τὸ φρουραρχεῖον ὅτι καθὼς πάντοτε ἦτο ἕτοιμος νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διαταγάς του ἀλλ' ἐν τούτοις εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τὸν ἠνάγκαζε νὰ παρακαλέσῃ ὅπως τοποθετήσωσι σταθμοὺς εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων νὰ δύναται νὰ εὕρῃ μέσα ἀνακουφίσεως τῆς διπλῆς του ἀσθενείας τοῦ ἄσθματος καὶ τῆς φθίσεως.

*

195. ODWORSKY (ΟΔΒΟΡΣΚΥ).

(Πολωνός· ἀπέθανεν ἐν Πόρῳ ἐξ ἀσθενείας τῷ 1829).

Ἄνευ πληροφοριῶν.

*

196. OEHLMEYER Ἢ OHLMEYER. (ΑΪΛΜΑΪΕΡ ἢ ΟΛΜΑΪΕΡ).

(Ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

197. OSCAR (ΟΣΚΑΡ).

Μόνον τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωστόν, ἀγνοεῖται δὲ ἐὰν εἶναι τὸ ὄνομά του ἢ τὸ τῆς οἰκογενείας του.

*

198. OSENBRUCH (ΟΣΕΜΠΡΟΥΧ).

(Ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἐφονεύθη εἰς Ψαρρᾶ τὴν 3 Ἰουλίου 1824).

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν. Ἐφονεύθη μετὰ τοῦ συμπατριώτου του βαρώνου de Gillmann εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Τούρκων οἵτινες κατεῖχον τὴν νῆσον Ψαρρᾶ.

Ρ.

199. PALMA CONTE ALERINO. (ΚΟΜΗΣ ΑΛΕΡΙΝΟΣ ΠΑΛΜΑΣ).

(Ἐκ Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐν Σόρῳ ἐξ ἀσθενείας).

Πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δικαστικὸν στάδιον ἐν Ἑλλάδι ὑπηρέτησε καὶ ὡς στρατιωτικός. Ἐκτιμώμενος διὰ τὸν ἔντιμον χαρακτῆρά του καὶ διὰ τὰς γνώσεις του ἀπέθανε μέλος τοῦ Ἀρείου Πάγου φέρων

---

1. Ἐξ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ φιλέλληνος Ἑρρίκου Φορνέζη.

τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος.

*

200. PARAT PIERRE (ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΡΑ).
(Ἐκ Saint Ignon τῆς Γαλλίας· ἐφονεύθη ἐν Ἀθήναις τὴν 27 Φεβρουαρίου 1827).

Ἀξιωματικὸς τοῦ πεζικοῦ ἐν Γαλλίᾳ. Ἦτο ἐθελοντὴς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ

Δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν τὰ μικρὰ ἐλαττώματα. Ὅσον μικρὸς καὶ ἂν ᾖ ἐχθρός τις δύναται ἐπὶ τέλους νὰ προξενήσῃ βλάβην. Τὰ σπαρτὰ δὲν τὰ καταστρέφουσιν οἱ ἐλέφαντες, ἀλλ' αἱ ἀκρίδες καὶ αἱ κάμπαι.

Ἂν προφυλάττητε τὴν κλιματαριάν σας μόνον ἀπὸ τῶν μεγάλων κλεπτῶν, οἱ μικροί, αἱ μυῖαι καὶ οἱ σπουργῖται θὰ κλέπτουν ἐλευθέρως· δὲν θὰ τοὺς ἐμποδίσουν οἱ τοῖχοι νὰ εἰσέλθουν.

Αἱ μικραὶ ἀσθένειαι, εἰς ἃς δὲν δίδομεν μεγάλην σημασίαν, διότι δῆθεν δὲν εἶνε θανάσιμοι εἶνε ὀχληρότεραι τῶν μεγάλων νοσημάτων κατὰ τῶν ὁποίων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς λαμβάνομνν προφυλακτικὰ μέτρα. Σχεδὸν δὲ πάντοτε ἐκ τῶν μικρῶν ἀσθενειῶν γεννῶνται αἱ μεγάλαι. Πρέπει νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τὴν καταρροὴν, ἂν θέλωμεν ν' ἀποφύγωμεν τὴν περιπνευμονίαν.

Ἄλλως τε δὲν εἶνε ἀσήμαντον τὸ μικρὸν ἐλάττωμα, ἀφ' οὗ καὶ ἐλάχιστον ἐλάττωμα δύναται νὰ καταστρέψῃ ἀριστούργημά τι τέχνης, ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτοῦ τὴν τελειότητα.

Δὲν εἶνε βεβαίως μέγα πρᾶγμα μία *κρεατοελιά*· ἀλλ' ἂν τὴν ἔχετε εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥινός σας, ἐκτεθειμένην εἰς τὰ βλέμματα πάντων καὶ Ἀπόλλων ἔτι ἂν εἶσθε, δὲν θὰ εἶσθε ὡραῖος.

Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι μικρόν τι ἐλάττωμα ῥιζωθὲν καὶ ἐμμεῖναν εἶνε ἄξιον περιφρονήσεως· πᾶν ὅτι εἶνε διαρκὲς δὲν εἶνε ἀσήμαντον.

Τίς θὰ ἐπεθύμει νὰ διέλθῃ τὴν ζωήν του ἐν συντροφίᾳ σκνιπὸς ἀκαταπαύστως βομβούσης; Λέων τις θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ λύσσης. Τὸ μικρὸν ἐλάττωμά σας εἶνε ἡ σκνὶψ αὕτη· διατί ἐπιβάλλετε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν μετ' αὐτῆς συμβίωσιν;

Ἄλλως τε τὸ μικρὸν τοῦτο ἐλάττωμα εἶνε ἡ ἀρχὴ ἑνὸς μεγάλου· καὶ αὐταὶ αἱ κακίαι εἶνε τέκνα τῶν μικρῶν ἐλαττωμάτων. Δὲν εἶνε δὲ σπάνιον νὰ ἴδῃ τις τέκνα χειρότερα τῶν γονέων των. Τὸ μικρὸν ἐλάττωμα αὐξάνει καὶ κρατύνεται ταχύτερον παντὸς ἄλλου πράγματος.

Μικρὸν μέλαν σημεῖον ἐπὶ τοῦ ὀδόντος εἶνε ἀσήμαντον· ἂν δὲν τὸ δείξετε παρευθὺς εἰς τὸν ὀδοντοϊατρόν, ὅλος ὁ ὀδοὺς ἐφθάρη, τοῦ ἑνὸς δὲ φθαρέντος, ἂν δὲν τὸν ἐκβάλητε, θὰ φθαροῦν ὁμοίως καὶ οἱ παρακείμενοι, ἔπειτα οἱ παρακείμενοι τῶν παρακειμένων, ἔπειτα πάντες.

Ἀφήσατε σεσηπὸς δαμάσκηνον ἐντὸς κανίστρου πλήρους νωπῶν δαμασκήνων, ἐν μιᾷ νυκτὶ πάντα θὰ σαπίσωσι. Βεβαίως θὰ ἦτο προτιμότερον τὰ ὑγιῆ δαμάσκηνα νὰ θεραπεύωσι τὰ σεσηπότα. Δυστυχῶς ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ δὲν φθάνει μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Ἡ παρουσία λοιπὸν μικροῦ ἐλαττώματος οὐδέποτε εἶνε ἀξιοπεριφρόνητος.

Ἡ ματαιοδοξία θεωρεῖται κοινῶς ὡς μικρὸν ἐλάττωμα. Ὄχι δά καὶ τόσον μικρόν! διότι ψεύδεται ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὅταν πράττετε σφάλμα τι ποῖος ἀντὶ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ τὸ ἀρνεῖται; Αὕτη· Ὅταν ὁ ἄλλος πράττῃ τι κάλλιον ἡμῶν, τίς δὲν ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ; Αὕτη πάλιν.

Τὸ ψεῦδος λοιπὸν εἶνε ὁ υἱὸς τῆς ματαιοδοξίας καὶ κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, δυστυχῶς δὲν εἶνε τὸ μόνον τέκνον της. Ἔχει καὶ δύο ἄλλα, χείριστα ἀμφότερα: τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸν φθόνον, ἐξ ὧν μοιραίως γεννᾶται τὸ μῖσος, πολλῶν ἐγκλημάτων πατὴρ γινόμενον. Πῶς σᾶς φαίνεται τὸ μικρόν σας ἐλάττωμα μὲ τοὺς χαριτωμένους του ἀπογόνους;

Τὸ μικρὸν ἐλάττωμα οὐδέποτε εἶνε μόνον· τὸ μικρὸν ἐλάττωμα ἔχει πάντοτε οἰκογένειαν· γεννοβολᾷ ὅπως ὁ ποντικός· ἐν ἀρκεῖ ὅπως πληρωθῇ ὅλη ἡ οἰκία. Ἂν λοιπὸν οὐχὶ δι' αὐτὸ τοῦτο, τουλάχιστον διὰ τοὺς ἀπογόνους του πρέπει νὰ τὸ φοβώμεθα.

Μὴ περιφρονήσετε παν μικρὸν ἐλάττωμα μὴ ἐφήμερον. Καὶ ἡ ἐλαχίστη ἄκανθα ἂν ἐμπαγῇ εἰς τὸν πόδα τοῦ βασιλέως τῶν θηρίων θὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ βαδίζῃ· καὶ μικρὸς κόκκος ἄμμου ἂν εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὑπόδημά σας, καὶ Ἀλέξανδρος ἄλλος ἂν εἶσθε, θὰ σᾶς ἀναγκάσῃ νὰ σταματήσητε τὴν πορείαν σας. Τὸ μικρὸν ἐλάττωμα εἶνε ἡ ἄκανθα, ἀναδεικνυμένη εἰς τέλος ἰσχυροτέρα τοῦ λέοντος· εἶνε ὁ κόκκος τῆς ἄμμου ὁ νικῶν τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ ἐπιβραδύνων ἴσως τὴν κατάκτησιν τοῦ κόσμου.

Τὰ μικρὰ ἐλαττώματα εἶνε ἐπικινδυνότατα πρὸ πάντων διὰ τὴν σμικρότητα αὐτῶν καὶ τὴν φαινομένην ἀθωότητά των· οἱ ἐν παρόδῳ βλέποντες αὐτὰ τ' ἀποκαλοῦσιν ἀξιαγάπητα ἐλαττώματα, ἀλλ' ἂν ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ συμβιώσωσι μετ' αὐτῶν τάχιστα θὰ μετέβαλον γνώμην καὶ θὰ τὰ ἐφοβοῦντο ὥσπερ πανώλην.

Ἔστε ἐπιεικεῖς πρὸς τὰ μικρὰ σφάλματα τῶν φίλων σας ἂν δὲν δύνασθε νὰ τὰ ἐκριζώσητε ἐξ αὐτῶν· ἀλλὰ πρὸς τὰ ἰδικά σας, ἅτινα ἔχετε εἰς τὴν ἐξουσίαν σας, φανῆτε ἀμείλικτοι. Ἡ σκωρία καταβιβρώσκει ἐν τέλει τὸν ἰσχυρότατον χάλυβα. Ὁ μικρὸς ὑδροσκώληξ εἰκοσάκις εἰς κίνδυνον ἐξέθηκε τὴν Ὀλλανδίαν διαβιβρώσκων καὶ διατρυπῶν τὰ στερρὰ προχώματά της — τὰ ἰσχυρότατα τοῦ κόσμου.

ΗΘΙΚΟΛΟΓΟΣ.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ[1]

[Μετάφρασις].

Συνέχεια (ἴδε σελ. 72).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ὁ Πέτρος Τζανῆ ἀναπτύσσων τὴν δραστηριότητά του ἔτρεχεν ἀπὸ ὁμάδος εἰς ὁμάδα ἐπιπλήττων τοὺς ὑπολειπομένους καὶ ἐξεγείρων τὴν προθυμίαν πάντων. Ὁ δὲ Ζαγραὸ καὶ ὁ αἰχμάλωτος προσεπάθουν ἑκάτερος νὰ ἐπωφεληθῶσι τῶν τυχαίων ἐκείνων συμβάντων τῆς ὁδοιπορίας τὰ ὁποῖα παρῆγον ἀταξίαν τινὰ ἵνα πλησιάσωσι πρὸς τὸ φορεῖον, κατώρθουν δὲ τοῦτο διαδοχικῶς· τότε ἡ Χρίσνα ἐπρόβαλλε τὴν κεφαλήν· ἀλλ' ὄπισθεν μὲν τοῦ Ζαγραὸ ἀπήντα τὸ χυδαῖον βλέμμα τοῦ Ῥουσνιακοῦ, ὄπισθεν δὲ τοῦ αἰχμαλώτου, τὸ διαπεραστικὸν βλέμμα τοῦ Τζανῆ.

Ἐπὶ μίαν στιγμὴν μάλιστα ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς διεδηλώθη πλέον τι ἢ ἁπλῆ ἀταξία· οἱ χωρικοὶ τῆς Ἐρζεγοβίνης, ὡς καὶ οἱ τῆς Βοσνίας, ἡμιάγριοι, διηρημένοι ἕνεκεν φυλετικῶν ἢ θρησκευτικῶν διαφορῶν ἄλλοι μὲν καθολικοί, ἄλλοι δὲ ὀρθόδοξοι καὶ ἄλλοι μουσουλμάνοι ζῶσιν ἐν διαρκεῖ σχεδὸν ἀλληλομαχίᾳ· οἱ ποιμένες αὐτῶν, πάντοτε εἰς προφύλαξιν, κρατοῦσι πάντοτε τὸ ὅπλον ἐπὶ τοῦ ὤμου βόσκοντες τὰ ποίμνια, καὶ τὸ δύσπιστον αὐτῶν ὄμμα εἶναι μᾶλλον ἐστραμμένον πρὸς τοὺς γείτονας ἢ πρὸς τοὺς λύκους· οἱ Σλάβοι λοιπὸν διασχίζοντες χαράδρας ξηρὰς μόλις δενδροφύτους, καὶ στερούμενοι ὕδατος εἶδον ἐλαφρὸν καπνὸν ἀνυψούμενον ἀπό τινων καλυβῶν διεσπαρμένων μεταξὺ τῶν ἀλοῶν καὶ τῶν βράχων εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων—τοιαῦτα ἦσαν τὰ χωρία ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Μαυροβουνίῳ—ἀπεφάσισαν δὲ νὰ ὑπάγωσι νὰ κρούσωσιν εἰς τὴν θύραν μιᾶς τῶν κατοικιῶν τούτων· ἐν ᾧ ἐπλησίαζον, μανιώδεις ὑλακαὶ μολοσσῶν δεδεμένων εἰς τὸν κορμὸν δένδρου τινὸς ὑπεδέξαντο αὐτούς.

Ἡ καλύβη, πρὸς ἣν διηυθύνθησαν, ἐν ᾧ μόλις ὑπερεῖχε τοῦ ἐδάφους καὶ ἦτο κατεσκευασμένη ἐκ πηλοῦ μετὰ στέγης ἐκ καλάμων, εἶχεν ἐπάλξεις καὶ ἦτο περικυκλωμένη ὑπὸ χανδάκων καὶ ὀχυρωμάτων ὄπισθεν τῶν ὁποίων ἐφάνη γέρων τις μὲ ἠνωρθωμένας τὰς τρίχας μὲ σκυθρωπὴν φυσιογνωμίαν καὶ ἔχων εἰς τὴν ζώνην ἀπαστράπτοντα πιστόλια. Πλησίον του συνήχθησαν γυναῖκες, ἔχουσαι καλύπτραν ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ παιδία κινοῦντα εἰς τὸν ἀέρα σπάθας καὶ καραμπίνας.

Αἱ ὑλακαὶ τῶν κυνῶν ἐπαναλαμβανόμεναι πανταχόθεν προσείλκυσαν εἰς τὰς ἑστίας των τοὺς ἄνδρας, ἐνδεδυμένους τοὺς πλείστους μετὰ δέρματος ζώων, οἵτινες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν δασῶν καὶ ἐκ τῶν βράχων. Ὡς οἱ ποιμένες, καὶ οὗτοι ἔφερον πυροβόλον καὶ πέλεκυν ἐν τῇ ζώνῃ· ἦσαν κυνηγοὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀρκτοθῆραι ἢ βουβαλοθῆραι, ἄλλοι συνέλεγον τὸ μέλι ὅπερ αἱ μέλισσαι τῆς Ἐρζεγοβίνης ἐναπέθετον εἰς τοὺς κορμοὺς τῶν γηραλέων δένδρων, πάντες δὲ συνενωθέντες ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ κινδύνου καὶ ἀναβαλόντες εἰς τὴν ἐπιοῦσαν τὰ ἀμοιβαῖα αὐτῶν μίση ἔσπευσαν νὰ ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς τοὺς Σλάβους, οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ διπλῆς γραμμῆς μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας, αἱ δὲ γυναῖκες ὄπισθεν αὐτῶν ἀσχολούμεναι νὰ γεμίζωσι τυφέκια καὶ τὰ παιδία συνεσωρεύοντο ὄπισθεν σχίζοντα φυσίγγια ὅπως συνειθίσωσι πρωΐμως εἰς τὸν συριγμὸν τῶν σφαιρῶν ἐν τῇ σχολῇ τῶν πατέρων των.

Καίτοι ἡ ἀλαζονεία τοῦ Τζανῆ κατεξανέστη βλέποντος τοὺς εὐαρίθμους τούτους χωρικοὺς τολμῶντας νὰ προτείνωσιν αὐτῷ τὴν μάχην, ἐσκέφθη οὐχ ἧττον ὅτι δὲν συνέφερεν αὐτῷ νὰ συνάψῃ ἀγῶνα, οὗ καὶ ἡ βεβαιοτάτη ἐπιτυχία ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα μόνον ἠδύνατο νὰ φέρῃ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ συνθηκολογήσῃ. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν τὸ πλεῖστον Κροάται, οὓς ἰδιοτροπία τις τῆς πολιτικῆς εἶχε συναναμίξει μετὰ τῆς Βοσνίας καὶ μεταβιβάσει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Αὐστριακῆς ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν δεσποτείαν. Ὁ Ζαγραὸ λοιπὸν ἐπιφορτισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτῶν, κατώρθωσε νὰ συμβιβάσῃ τὰ πάντα. Συνεπείᾳ τοῦ συμβάντος τούτου συνεκροτήθη συμβούλιον, οὗ μετέσχε καὶ ὁ Κατταρινὸς στρατιώτης, ἐν ᾧ ἀπεφασίσθη ὅπως, προκειμένου νὰ διέλθωσι μέρη κατοικούμενα ὑπὸ περισσοτέρου πληθυσμοῦ ἵνα μὴ προξενήσωσι φόβον εἰς τοὺς κατοίκους, διαιρεθῶσιν εἰς δύο μεγάλα σώματα, ὧν ἑκάτερον ἤθελε λάβει διάφορον ὁδὸν καὶ ἤθελεν ἐπίσης διαιρεθῆ εἰς μικρὰς συμμορίας, αἵτινες πᾶσαι εἰς ὡρισμένην ὥραν ἤθελον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ παλαιὰ σπήτια.

Ὁ Τζανῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συνέχαιρεν ἑαυτὸν διότι προσεταιρίσθη τὸν Κατταρινὸν στρατιώτην, ἄνδρα γενναῖον καὶ φρόνιμον. Καὶ οἱ λοιποὶ Σλάβοι ἀρχηγοὶ συνεμερίζοντο τὴν γνώμην ταύτην ἐξαιρέσει τοῦ Ῥουσνιακοῦ. Οὗτος πεπεισμένος ὅτι ὁ Ζαγραὸ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν μόνον διότι προηγήσθνθη τὴν τύχην του ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως καὶ ὅτι τάχιστα ἤθελεν ἀποπειραθῆ νὰ φύγῃ, δὲν σπεύδει νὰ τὸν κατασκοπεύῃ καὶ ἐξωργίζετο μέχρι μανίας διὰ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπαίνους. Ἐν ᾧ ἀνήρχοντο ἀνήφορον τινα πλησιάσας εἶπεν εἰς τὸν Δουμβρόσκην:

— Ἄκουσόν με, σύντροφε, ὁ στρατιώτης τῆς Αὐστρίας μ' εἶναι ὕποπτος. Θὰ μᾶς φέρῃ δυστυχίαν σοὶ λέγω· ἔπρεπεν ἐκεῖ ἐπάνω νὰ τελειώνωμεν μαζῆ του· ἀλλὰ τὸ σχέδιον ὅπερ συνελάβομεν ἐν Μαυροβουνίῳ πρέπει νὰ τὸ ἐκτελέσωμεν ἐν Ἐρζεγοβίνῃ· τὴν νύκτα ταύτην ... θέλεις;..

Πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τοῦ Ῥουσνιακοῦ ὁ Δουμβρόσκης ἐκίνησεν ἀποφατικῶς τὴν κεφαλὴν ἀποκρινόμενος:

— Ζήτει ἀλλοῦ, σύντροφε· ἔχε με παρῃτημένον.

— Καὶ διατί;

— Ἡ γραῖα μάγισσα, ἡ μήτηρ μου, ἥτις ἐγνώριζεν ὅλα τὰ φυτὰ τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα καταπατοῦμεν καὶ ὅλα τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, τὰ ὁποῖα λάμπουσιν ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν μας, μοὶ ἔλεγε συχνάκις «Παιδί μου, ὅταν πυροβολήσῃς ἄνθρωπόν τινα ἐκ τῶν ὄπισθεν ἢ σχεδιάσῃς δολοφονίαν τινὰ οἱανδήποτε, ἂν τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιτύχῃ, φυλάξου νὰ μὴ ἐπαναλάβῃς τὸ πείραμα, εἰ δὲ μὴ ὁ νεκρὸς θὰ γείνῃ βρυκόλαξ καὶ θὰ ἔλθῃ κατὰ τὸν ὕπνον σου νὰ πίνῃ τὸ αἷμά σου ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ».

— Πιστεύεις εἰς τὰ τοιαῦτα σύ, Δαλματέ;

— Σὺ λοιπὸν δὲν πιστεύεις εἰς τίποτε, Ἀγριόχοιρε;

— Τί παιδίον ποὺ εἶσαι· μὲ τοιαύτας ἰδέας οὐδέποτε οὐδεὶς θὰ ἐλάμβανε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ φονεύσῃ.

Τοιουτοτρόπως διὰ μέσου τῶν δασῶν τούτων ἡ Χρίσνα, ὁ Ζαγραὸ, ὁ Τζανῆς, ἡ Μαργάτη, ὁ αἰχμάλωτος, ὁ Ῥουσνιακὸς ἕκαστος κατ' ἰδίαν εἶχε μυστικήν τινα σκέψιν· πλῆθος παθῶν, ἐλπίδων, φόβων, συμφερόντων ξένων εἰς τὴν ἐπιχείρησιν συνεκρούοντο· ἔρως, μῖσος, ἀντιζηλία, ἐκδίκησις, ἐμυκῶντο ὑποκώφως· πλεῖστα σχέδια τὰ μὲν γενναῖα τὰ δὲ ἄγνωστα εἰσέτι ἀλλὰ φρικτὰ συνηντῶντο καὶ ἐπεκρέμαντο ὡς νέφος ἀπειλοῦν κεραυνούς, ἐπὶ τῆς μικρᾶς ταύτης νομαδικῆς κοινωνίας, ἥτις κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἦτο ἀφωσιωμένη. Οὐχ ἧττον πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀφ' ὅτου ὁ Γεώργιος Ἀρστάϊν εἶδε τὴν προστάτριάν του, ὀλιγώτερον ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἐλευθερίας του.

Τὸ σχέδιον τῆς εἰς δύο σώματα διαιρέσεως εἶχεν ἐκτελεσθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ὀγουλίνου, τὸ ἥμισυ τῆς στρατιᾶς στραφὲν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐξήρχετο τῶν δασῶν διεσπαρμένον εἰς μικρὰς ὁμάδας ὅπως συνεφωνήθη. Πρὸς μεγάλην δὲ λύπην τοῦ Ζαγραὸ ὁ Ἀγριόχοιρος δὲν συμπεριελήφθη εἰς τοὺς ἀποσπασθέντας. Ὁ Ἄργος ἔμεινε πλησίον του· ἔβλεπε πάντοτε ἐγγὺς τὸ ἀλλοίθωρον καὶ ἐξεταστικὸν ἐκεῖνο ὄμμα, τὴν παραμεμορφωμένην ἐκείνην ὑπὸ τῆς λέπρας μορφήν. Μετ' ἀποθαρρύνσεως ὑπελόγιζε τὸν ὀλίγον χρόνον, ὅστις τῷ ὑπελείπετο πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διπλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς. Βεβαίως ἡ διασπορὰ τῶν Σλάβων εἰς μικρὰς ὁμάδας, ἀνικάνους νὰ ἀντιτάξωσι σπουδαίαν ἄμυναν κατὰ πάσης δυνάμεως, ἥτις ἤθελε κλείσει αὐτοῖς τὴν δίοδον, ἦτο κάτι τι ἀλλὰ δὲν ἦτο ἐπαρκές. Ἐνίοτε ὅταν ἔφθανον ἐπὶ κορυφῆς ὄρους γυμνοῦ ἐξήταζε διὰ τοῦ βλέμματος τὸν ὁρίζοντα ἀλλ' οὐδὲν ἔβλεπεν ἐν τῷ ὁρίζοντι ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἐλπίδας του. Μόνος λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ.... οὐδὲ εἷς σύντροφος, ἐφ' οὗ νὰ βασισθῇ· ὡς μόνη συνέταιρος μία γυνὴ ἐγκεκλεισμένη ἐντὸς φορείου, ἣν δὲν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ, φοβούμενος μὴ ἐξεγείρῃ τὰς ὑποψίας τοῦ Τζανῆ ἢ τοῦ Ῥουσνιακοῦ. Ἡ ἀπομόνωσις παρέλυε τὴν δραστηριότητά του.

Ἐπὶ τέλους ὑπερέβησαν τὰ δάση, τὰ ὁποῖα ἔμελλον καὶ πάλιν νὰ συναντήσωσι πρὸς τὰ δαλματικὰ ὅρια· ἔδαφος βουνῶδες καὶ χαραδρῶδες ποῦ καί που σημειούμενον ὑπὸ καλυβῶν ὁμοίων πρὸς τρώγλας ἀγρίων θηρίων ἔκειτο πρὸ αὐτῶν ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀναθυμιάσεις τῆς ἑσπέρας, αἵτινες ἀνήρχοντο ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κοιλάδος· σειρὰ ὁμίχλης πυκνοτέρας μακρὰν ὑπεδείκνυεν ὅτι ἐγγὺς ἔκειτο τὸ Ναρέντον. Ἡ θέα αὕτη ἐξήγειρεν ὀλίγον τὸ θάρρος τῆς στρατιᾶς καὶ ἔσπευσαν κατερχόμενοι πρὸς τὸν ποταμόν, ὅπου ἔφθασαν τάχιστα ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πίωσιν ἕνεκεν τοῦ ἀποτόμου τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ. Ἡ θερμότης καθίστατο ἀνυπόφορος· κατὰ τὴν βάσιν τῶν ὀρέων μικροὶ λάκκοι μὲ ἀκίνητον ὕδωρ ἀντανέκλων λάμψεις μεταλλικὰς· εἰς τὰς πλησίον ἀτραποὺς ποίμνια βοῶν καὶ προβάτων μὲ κέρατα ἑλικοειδῆ ἐβάδιζον πρὸς τὰς μάνδρας των, μὲ τὰ ὦτα κεκλιμένα καὶ τὸ ὄμμα ἀνήσυχον καὶ ἐμυκῶντο τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο· ἐπέκειτο θύελλα· ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο πυρίπνους οἱ δὲ ἡμέτεροι ἱππεῖς ἡμινεναρκωμένοι ἐπαφῆκαν τοὺς ἵππους των νὰ βαδίζωσι κατὰ βούλησιν· οὕτως οἱ Σλάβοι ἐπορεύοντο κατὰ μῆκος τοῦ Ναρέντου, ὅτε αἴφνης ὁ ἡμίονος ὁ φορτωμένος τὰ πολεμεφόδια τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ μετασκευάσωσιν εἰς δέματα ἐμπορικὰ ἵνα ἐμπνέωσιν εἰρηνικωτέραν ὄψιν, ἀπεπλανήθη καὶ ἐγένετο ἄφαντος ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ ῥεύματος.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο, οὐτινος οὐδεὶς ὑπωψιάσθη τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ἐκτὸς τοῦ Ζαγραὸ, ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὀλέθριον ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας. Ὁ Τζανῆς οὐδόλως ἐδίστασε· μόλις ἀπεῖχον λεύγας τινὰς τῆς τουρκικῆς πόλεως Μοστὰρ διασήμου διὰ τὰ ὁπλοποιεῖά της. Ἄλλοτε συνῆψε σχέσεις τινὰς ἐν αὐτῇ· ἀπῆλθε λοιπὸν εἰς Μοστὰρ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ του Μάρκου καὶ ἄλλων τινῶν ὀπαδῶν· ὁ Ῥουσνιακὸς οὐδὲ τότε συγκατελέχθη μεταξὺ τούτων.

Ἀλλὰ τί ἐσήμαινεν! ὡς ὑπὸ ἐπιρροὴν δηλητηριώδη ἀποσυνθετικὴν ὁ στρατὸς ἐμειοῦτο· οἱ ἱκανώτεροι τῶν ἀρχηγῶν, ὁ Ὀγουλῖνος, ὁ Μάρκος, αὐτὸς ὁ Τζανῆς ἀπεμακρύνθησαν· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπιτευχθῇ μετὰ σπουδῆς ὁ σκοπὸς πρὸ τῆς ἐπανόδου τοῦ Τζανῆ.

Τοῦτο ἐσκέπτετο ὁ Κροάτης, ὅτε ὄχι μακρὰν αὐτοῦ τὸ φορεῖον ἔστη· οἱ κομισταὶ ἐξηντλημένοι ἐκ τοῦ κόπου ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσωσιν οὐδὲ βῆμα· ὅσοι ἔμελλον νὰ διαδεχθῶσιν αὐτοὺς ἰσχυρίζοντο ὅτι ἡ ὥρα τῆς ἀγγαρείας των δὲν ἔφθασεν εἰσέτι· μεταξὺ τοιούτων ἀνθρώπων αἱ συζητήσεις διεξάγονται συνήθως μὲ τὰς πυγμὰς καὶ τὰ ἐπιχειρήματα ἀφίνουσιν ἴχνη· παρ' ὀλίγον νὰ ἀρχίσῃ ἡ πάλη· ὁ Ζαγραὸ ἐπενέβη, ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῶν καλοθελητῶν ὅσοι ἤθελον νὰ ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἀφηνιάσαντας καὶ πρῶτος ἔδωκε τὸ παράδειγμα προσενεχθεὶς πρὸς τοῦτο.

Ὅταν ὁ γέρων Παῦλος Μάκεβιτς, ᾧ τινι ὁ Τζανῆς ἀνέθηκε τὴν ἀρχηγίαν, ἦλθεν ἐπὶ τόπου ἵνα καθησυχάσῃ τὴν ματαιωθεῖσαν ταύτην ἔριν, δὲν ἤκουσεν εἰμὴ οὐρρὰ πρὸς τιμὴν τοῦ νέου κομιστοῦ τοῦ φορείου, ὃν εἶδεν ἐν τῇ θέσει του ἀγέρωχον καὶ εὔρωστον μὲ τὸ ξύλον ἐπὶ τοῦ ὤμου ὄπισθεν τοῦ φορείου. Ὁ Παῦλος ἀπηύθυνεν αὐτῷ χειρονομίαν τινὰ συγχαρητηρίων καὶ ἀπῆλθε καὶ πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συνο-

1. Μυθιστορία τοῦ κ. X. B. Saintine.

δείας· ὁ δὲ Ἀγριόχοιρος; οὐδὲν ἐνόησεν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου τοῦ Κροάτου, ὅπερ ἐφαίνετο ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτοῦ τὸ μέσον τῆς ἀποδράσεως· οὐχ ἧττον ἀπεφάσισε νὰ ἐπαγρυπνῇ αὐτὸν κάλλιον.

Κύριος τῆς θέσεως πλησιάσας τέλος τῇ Χρίσνῃ ἀναφανδὸν καὶ μάλιστα τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ τῶν Σλάβων ὁ Ζαγράβ ἔλαβεν ἐπιδεξίως γείτονα ὡς σύντροφον συγκομιστὴν τοῦ φορείου ἀλβανόν τινα στρατιώτην ἥκιστα γνωρίζοντα τὰς ἰλλυρικὰς διαλέκτους.

Εἰσῆλθον καὶ πάλιν εἰς τὰ δάση, ὧν ἡ σκιὰ μετὰ τῆς ἑσπέρας περιέχυνεν ἐπὶ τοὺς ὁδοιπόρους πλήρη σκοτίαν· τότε ἀνηγέρθη τὸ παραπέτασμα τῶν φύλλων καὶ δύω χεῖρες ἐζήτησαν ἡ μὲν τὴν δὲ καὶ ἡ φρικιάσασα ἐν τῇ στιγμιαίᾳ ταύτῃ ἐπαφῇ δὲν ἦτο ἡ μικροτέρα καὶ τρυφερωτέρα χείρ. Ὁ Ζαγράβ ἐβάδιζεν ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερον τοῦ φορείου ἡ Χρίσνα ἐπρόβαλε πρὸς τὸ μέρος του τὴν κεφαλὴν καὶ ἠδυνήθη νὰ ἀνταλλάξῃ ἱκανὰς λέξεις μετ' αὐτῆς ὥστε νὰ μάθῃ τὸν σκοπόν της, νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ τὰ μέχρι τοῦδε πραχθέντα καὶ νὰ συμβουλευθῇ αὐτὴν περὶ τοῦ μέλλοντος.

«Εἰς τὸν προσεχῆ σταθμόν, εἶπεν ἡ νέα γυνή· αὔριον δὲν θὰ εἶναι πλέον καιρός».

Καὶ ἀνεκοίνωσεν καὶ αὐτὴ ὅ,τι ἐπέτυχε παρὰ τῆς γραίας θαλαμηπόλου.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΧΑΙΡΕΤΩΜΕΝ

Βεβαίως εἶνε ἁπλούστατον πρᾶγμα τὸ νὰ ἐξάγῃ τις τὸν πίλον του καὶ χαιρετᾷ ὅταν συναντᾷ φίλους ἢ γνωρίμους· ἀλλ' ἡ ἐξαγωγὴ αὕτη τοῦ πίλου ὑπόκειται εἰς κανόνας τινὰς οὓς πάντες πρέπει νὰ γνωρίζωμεν κινδυνεύοντες ἄλλως νὰ χαρακτηρισθῶμεν ὡς ἐστερημένοι ἀνατροφῆς. Ἐκ πρώτης ὄψεως θεωρεῖται μικρὸν πρᾶγμα τὸ πότε καὶ πῶς ἐξάγειν τὸν πίλον ἀλλὰ τοιαῦτα μικρὰ πράγματα ἔχουσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ μεγαλειτέραν σημασίαν πολλῶν ἄλλων. Τίς οἶδε τί δύναται νὰ φέρῃ εἰς δεξιὸς ἢ ἀδέξιος χαιρετισμὸς ἐν τῷ βίῳ ἑνὸς ἀνθρώπου! Ὅπως μεταξὺ κύλικος καὶ χειλέων οὕτω πολλὰ μεταξὺ χειρὸς καὶ πίλου πέλει. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι θὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς ἀναγνώστας μας δημοσιεύοντες τὸν μικρὸν τοῦτον κώδικα τοῦ χαιρετισμοῦ.

Ὁσάκις ὁ ἀνὴρ συναντᾷ γυναῖκα εἰς δημόσιον μέρος πρέπει ν' ἀποκαλύπτηται ὁλοσχερῶς χαιρετῶν αὐτήν· ἂν δὲ τῇ ὁμιλῇ πρέπει νὰ μείνῃ ἀσκεπὴς ἕως οὗ αὕτη *ἀναγκάσῃ* αὐτὸν νὰ φορέσῃ τὸν πῖλόν του. Ἂν ἡ γυνὴ εἶνε ἐφ' ἁμάξης ὁ ἀνὴρ χαιρετᾷ πρῶτος, ἂν εἶνε πεζὴ περιμένει νὰ ἐκδηλώσῃ δι' ἑνὸς βλέμματος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ χαιρετηθῇ. Εἰς τὸν περίπατον ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ χαιρετήσῃ πρῶτος, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν χαιρετισμόν του.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ συναντᾷ γυναῖκα ἐν τῇ κλίμακι, εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ αὕτη, ὀφείλει νὰ σταθῇ ὅπως ἀφήσῃ αὐτὴν νὰ διέλθῃ καὶ ἐξαγάγῃ τὸν πῖλόν του.

Ἂν συναντήσῃ τις γυναῖκα εἰς τὸν βραχίονα ἀγνώστου κυρίου, δὲν πρέπει νὰ τὴν χαιρετήσῃ, ἐκτὸς ἂν δείξῃ αὕτη ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ χαιρετηθῇ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χαιρετᾷ βαθέως χωρὶς νὰ σταθῇ. Ἂν δὲ ἡ γυνὴ ἀποτείνῃ εἰς αὐτὸν τὸν λόγον, ὁ ἀνὴρ ὁ κρατῶν αὐτὴν εἰς τὸν βραχίονά του κάμνει ἐλαφράν τινα κίνησιν ὡσεὶ ἐπεθύμει ν' ἀποσυρθῇ. Τότε εἶνε καθῆκον τῆς γυναικὸς νὰ κανονίσῃ τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν τῶν δύο ἀνδρῶν.

Ἂν συνοδεύητε ἄνδρα χαιρετῶντα γυναῖκα ἣν δὲν γνωρίζετε, μηδέποτε χαιρετᾶτε, διότι χαιρετῶντες δεικνύετε ἀδιάκριτον ἐπιθυμίαν νὰ παρουσιασθῆτε πρὸς αὐτήν.

Ἀνὴρ καλῆς τυχὼν ἀγωγῆς πρέπει νὰ χαιρετᾷ πάσας τὰς γυναῖκας ὁμοιοτρόπως, εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκωσι. Ὅταν δὲ συνοδεύῃ τις κυρίαν δὲν πρέπει νὰ χαιρετᾷ ἢ μόνον ὅσας ἡ κυρία αὕτη γνωρίζῃ, ἐκτὸς ἂν συναντήσῃ μέλος τῆς οἰκογενείας του.

Ἐν αἰθούσῃ πρέπει τις νὰ χαιρετᾷ τὰς γυναῖκας ὅσον τὸ δυνατὸν βαθύτερον, οἷος καὶ ἂν εἶνε ὁ βαθμὸς τῆς μετ' αὐτῶν οἰκειότητος. Πρέπει δὲ νὰ περιμείνῃ νὰ τείνῃ ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀνδρῶν χαιρετισμῷ ἀποκλειστικὴ βάσις θεωρητέα ἡ ἡλικία· ὁ νεώτερος ὀφείλει νὰ χαιρετᾷ πρῶτος.

Ὁ εἰσερχόμενος εἰς καφενεῖον, εἰς ξενοδοχεῖον δὲν πρέπει νὰ ἐκβάλλῃ τὸν πίλον του. Ἐν τῷ θεάτρῳ, ἂν μὴ ἤρχισεν εἰσέτι τὸ δρᾶμα μεταβαίνει εἰς τὴν θέσιν του φορῶν τὸν πίλον του.

Ἐν Ἰταλίᾳ, ἡ χειραψία, ἥτις μόνον μεταξὺ οἰκειοτάτων φίλων γίνεται ἐν Γαλλίᾳ, εἶνε συνηθεστάτη καὶ εἰς αὐτὰς τὰς γυναῖκας. Ἐν Ἀμερικῇ οὐδέποτε χαιρετᾷ πρῶτος ὁ ἀνήρ.

Ἐν Ῥωσσίᾳ, τὰ Χριστούγεννα πάντες χαιρετῶνται ἀσπαζόμενοι ἀλλήλους, ἄνευ διακρίσεως κοινωνικῆς τάξεως. Ἄλλοτε οἱ στρατιωτικοὶ ἐχαιρέτων ἐν Γαλλίᾳ ὑψοῦντες τὸ πηλίκιον. Ἐν Γερμανίᾳ, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὁ στρατιωτικὸς χαιρετισμὸς τελεῖται φερομένης τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ γείσου τοῦ πιλικίου, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει ἐκβάλλεται· ὁ κανὼν οὗτος τηρεῖται αὐστηρότατα ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἅπαξ μόνον παρεβιάσθη ἐν τῇ ἑπομένῃ περιστάσει.

Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Σεδὰν ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων Τρίτος συνηντήθη ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σεδὰν μετὰ τοῦ Βίσμαρκ· ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἁμάξῃ τέσσαρας στρατηγούς, ὁ δὲ Βίσμαρκ ἐφόρει μικρὰν στολήν· ὁ αὐτοκράτωρ τὸν παρετήρησεν, ἀφ' οὗ δὲ ὁ καγκελάριος ἀπέτεινεν αὐτῷ τὸν στρατιωτικὸν χαιρετισμόν, ὁ αὐτοκράτωρ ὕψωσε τὸ πιλίκιόν του καὶ τὸν ἐμιμήθησαν καὶ οἱ στρατηγοί του. Τότε ὁ Βίσμαρκ ὁμοίως ἀνήγειρε τὸ πιλίκιον *μολονότι δὲν ἦτο τοῦτο σύμφωνον πρὸς τὸν στρατιωτικὸν κανονισμόν.*

ΦΙΛΟΣ ΤΗΣ ΕΘΙΜΟΤΑΞΙΑΣ.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

[Ἀθῆναι].

ΞΟΡΚΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Γιὰ τὸ 'μάτιασμα

(Τὸ λέγουσι τρίς· τρίβουσι δὲ τὸ μέτωπον τοῦ ματιασμένου διὰ τῶν τριῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς, κρατοῦντες λιβάνι, ψωμὶ καὶ γαρούφαλλο).

Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί,
πρῶτοι γιατροί·
δωρεὰν ἐλάβατε δωρεὰν ἐδώσατε·
Ἀνάτριχα ἦρθε, ἀνάτριχα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν . .
ἀμίλητα ἦρθε, ἀμίλητα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν . . .

Ἀπὸ τῆς 72 φλέβαις τοῦ προσώπου του, τοῦ βλεφάρου του, τρεῖς σφοντύλους του, τοῦ σβέρκου του, τῆς ῥάχης του, ἀπὸ τῆς ἄντσαις του, ἀπὸ τῆς φτέρναις του, ἀπὸ τῆς βασιλικαῖς φλέβαις τῆς καρδιᾶς του, ἀπὸ νοῦ, ἀπὸ καρδιά, ἀπὸ *ναισθήσεω* κ' ἀπ' ὅλο του τὸ σῶμα νυχιαῖς-κορφαῖς.

Ἢ ἀπὸ ὥρα κακὴ τοῦ ἦρθε, ἢ νύχτα τοῦ ἦρθε, ἢ στὰ ὕπνα ἢ στὰ ξύπνα, ἢ στὰ γλυκύτατα τοῦ ὕπνου· ἢ ἀπὸ ἄντρα ἢ ἀπὸ γυναῖκα ἦταν ματιασμένος, ἢ ἀπὸ ζήλια ἢ ἀπὸ φθόνο, ἢ στὸ φαί του ἢ στὴν περπατησιά του ἢ στὴν ὁμιλία του . . .

Καὶ τόρα σὲ ξορκίζω ἀπὸ τῆς 72 φλέβαις κ.τ.λ.

(Ἂν τὸ ξόρκισμα γίνεται κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου).

Ὅπως ὁ ἥλιος ξεσηκόνεται ἀπὸ δένδρα, ἀπὸ κλαργιά, ἀπὸ θάλασσα, ἀπὸ βουνά, νὰ ξεσηκωθῇ καὶ τὸ κακὸ ἀπὸ τὸ κορμὶ τοῦ . . . καὶ νὰ πάῃ 'κεῖ ποῦ κατακάθησε ὁ ἥλιος.

σὲ μέρη ἀκατοίκητα, σὲ ῥιζιμιὰ λιθάρια.

(Ἂν τὸ ξόρκισμα γίνεται *στὰ εὔγα τοῦ ἥλιου*).

Ὅπως ξορκίζει ὁ ἥλιος τὰ παιγνίδια τῆς νυχτός, καὶ λάμπει ὁ ἥλιος, νὰ λάμψῃ καὶ ἡ ὑγειά του . . . καὶ τὸ κακὸ νὰ φύγῃ καὶ νὰ πάῃ

σὲ μέρη ἀκατοίκητα σὲ ῥιζιμιὰ λιθάρια.

Διὰ πληγὴν

(Ἐνοῦνται τὰ χείλη τῆς πληγῆς καὶ κρατοῦνται *μὲ μαυρομάνικο μαχαῖρι*).

Τρία ἀπάρθενα κοράσια,
τρία κόκκινα τριανταφυλλάκια,
πῆραν τρία καλαθάκια
καὶ ἀνεβῆκαν·
βουνὸ σὲ βουνό, ῥάχη σὲ ῥάχη
νὰ μαζέψουν·
κόκκαλο σὲ κόκκαλο, κρέας σὲ κρέας
νὰ κάνουν τὸν Χριστὸ ὅπως ἦτον,
μήτε νὰ 'ματωθῇ, μήτε νὰ ὀμπιαστῇ.
Ἔτσι καὶ τὸ (χέρι, πόδι κ.τ.λ.) τοῦ . . .
οὔτε νὰ 'ματωθῇ οὔτε νὰ ὀμπιαστῇ
καὶ νὰ γινῇ πῶς ἦτον. (τρίς)

ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.